

MATTEUSKYRKAN

Kyrkfönstret

DIN TIDNING FRÅN SVENSKA KYRKAN BODEN NR 2 2017

Porträttet:
Boris René:
"Jag vill visa att
allt är möjligt"

**Sång
och musik
ger livsglädje**

**Mot nya mål
som "passionärer"**

**Med engagemang
för kyrkan**

*I trädgården
finns tidlösheten*

Mopedgudstjänst *inte bara för mopedister*

Svenska kyrkan

BODEN

Välkommen sommar!

SOMMAREN STÅR äntligen för dörren! Själv har jag inga stora planer för denna underbara årstid. Inte mer än att jag ska njuta av solen och värmen, ta vara på det fantastiska ljuset, och vara i nuet så mycket som möjligt. Ge tid till mig själv, till mina barn och till min man, för sommaren är vår tid. En tid som är befriad från schemalagda aktiviteter och påtvingade klockslag. Sommaren är frihet att bara vara och ta dagen som den kommer.

SOMMAREN GER också tid för andra intressen än de som hör vintern till. Johan E. Skoglund har träffat Svenska kyrkan i Bodens relativt nyanställda kantor Andreas Printz. En kille som vid sidan av musiken älskar att köra och meka med sina mopeder. Detta intresse har nu inspirerat till att vi i juni kan höra Andreas spela piano på en särskild mopedgudstjänst i Brobyn.

”Musik i sommarkväll” blir det även på fler platser runt om i Svenska kyrkan i Boden. Kalendern ger dig tips om musikaftnarna på Församlingsgården, och på hemsidan finns det sedan mer information om alla sommarens arrangemang.

TVÅ SOM kommer att ha oändligt med tid att ägna sig åt sina intressen från och med i sommar är vännerna Elisabeth och Yvonne – de två ”passionärerna” som Anna Bergström har träffat. Nu lämnar de Församlingsexpeditionen för att istället fylla tillvaron med resor,

”Om du som jag gillar att läsa, så är min förhoppning att du hittar mycket läsvärt i detta sommarnummer.”

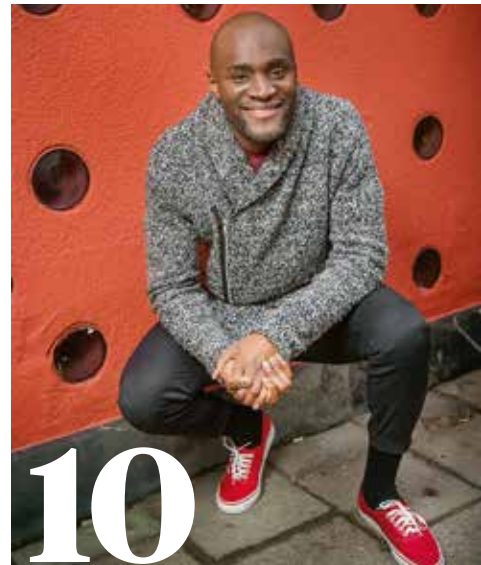
umgänge med barn och barnbarn, stug- och husvagnsliv, och så småningom kanske något ideellt engagemang.

Sommaren är även en tid för växande som Anna Karlsson skriver i sin artikel ”I denna ljuva sommartid”. Detta märks tydligt bland Svenska kyrkan i Bodens konfirmander och ungdomar i Sommarkyrkan, där det spirar och gror med hjälp av värmen från Gud.

FÖRRA SOMMAREN köpte jag en hängmatta till vår altan. Denna blev snabbt min favoritplats. Där kunde jag lösa korsord, lyssna på radio, streama tv-serier eller slumra till en stund. Framför allt kunde jag ligga där och läsa, vilket är ett av mina stora intressen.

Om du som jag gillar att läsa, så är min förhoppning att du hittar mycket läsvärt i detta sommarnummer av Kyrkfönstret, och att du tar med dig tidningen till just ditt favoritställe i sommar.

CAMILLA ARVIDSSON,
KOMMUNIKATÖR 0921-775 32
CAMILLA.ARVIDSSON@SVENSKAKYRKAN.SE

Innehåll

- 4** Mopedgudstjänst – inte bara för mopederister
- 6** Kallelsen – något som berör oss alla
- 8** Mot nya mål som ”passionärer”
- 10** **Tema: Glädje & Musik**
Boris René ser bitarna falla på plats
Sång och musik ger livsglädje
- 20** Greiders tankar om trädgård
- 22** Svenska kyrkan i London
- 25** Krig i Guds namn
- 28** Med engagemang för kyrkan
- 31** Korsord
- 32** I denna ljuva sommartid

32

Kyrkfönstret

Svenska kyrkan
BODEN

Redaktör: Camilla Arvidsson **Adress:** KYRKFÖNSTRET, Strandplan 25, 961 34 BODEN
Mejladress till redaktören: camilla.arvidsson@svenskakyrkan.se **Telefon:** 0921-77 532. **Fax:** 0921-77 548
Upplaga: 13 300 exemplar **Foto, förstasida:** Camilla Arvidsson
Webbplats: Svenska kyrkan i Boden: svenskakyrkan.se/boden
Ansvarig utgivare: Sara Grant, sara.grant@verbum.se **Produktion:** Verbum AB **Distribution:** Posten
Tryck: Sörmlands Printing Solutions 2017

En del av AMOS

amos

FOTO: GUSTAF HELLSING

Musik i sommarkväll

Musik i sommarkväll

Söndag 18 juni kl 18.30 i Mariakyrkan
Medverkande: Duo Favoloso med Joakim Wikström och Stefan Wester på klassiskt gitarr

Musik i sommarkväll

Torsdag 6 juli kl 19 i Församlingsgården
Medverkande: Stina Andersson - klarinett
Oscar Rutberg - piano

Musik i sommarkväll

Torsdag 13 juli kl 19 i Församlingsgården
Medverkande: Kjell Lindström med vänner

Musik i sommarkväll

Torsdag 20 juli kl 19 i Församlingsgården
Medverkande: Vissångare Anna Sellén och musiker

Musik i sommarkväll

Torsdag 27 juli kl 19 i Församlingsgården
Medverkande: Katarina Molander-Sandberg - sång
Kjell Sandberg - piano

Samtliga arrangemang i samarbete med

sensus

Välkomna till tre dagar om 500 år av reformation!

INSPIRATIONS DAGARNA bjuder på föreläsningar, gudstjänster och kultur. Bland föreläsarna finns bland andra Karin Johannesson, Kerstin Wimmer, Carl Axel Aurelius och Olle Carlsson.

För barn och körsångare finns särskilda aktiviteter. På Körspåret kan du sjunga pop, soul, visa och gospel med Brit-

ta Bergström, känd från bland annat "Så mycket bättre", och storbandet Swinging Wheel. Inga förkunskaper krävs! Och Barnspåret erbjuder roliga aktiviteter, som en upplevelsevandring till Luleå domkyrka och Messy Church med nya kompisar i EFS-kyrkan.

Läs mer på: www.svenskakyrkan.se/luleastift/fritilltro

FRI till tro

INSPIRATIONSHELG
Luleå 25-27 augusti 2017

Föreläsningar, gudstjänster och kultur – med fokus på reformation i dåtid och nutid!

www.svenskakyrkan.se/luleastift/fritilltro

I sommar får vi äntligen ta farväl av spöket på Överluleå kyrkas klocktorn. Missa inte reportaget om renoveringen av Överluleå kyrka i ett senare nummer av Kyrkfönstret.

Sedan hösten 2016 har Matteuskyrkan en ny kantor i Andreas Printz som tidigare hade samma tjänst i Edefors församling. I Matteuskyrkan har han startat upp en ny vuxenkör, Te Deum-kören, och är även inblandad i det traditionsenliga midsommarfirandet. Årets nyhet i Matteuskyrkan är en mopedgudstjänst. Kyrkfönstret tar ett snack med Andreas för att få veta mer.

Mopedgudstjänst *inte bara för mopedister*

ANDREAS PRINTZ är en sådan där sprudlande glad människa som är lättintervjuad. Han berättar om sina tretton trevliga år som kyrkomusiker i Edefors församling. Med familj i Boden blev pendlingen helt enkelt för lång och han valde att söka en ledig tjänst i Matteuskyrkan som han även fick. Andreas är väldigt nogga med att påpeka att han absolut inte vantrivdes i Edefors församling och att han gärna återvänder dit och spelar när tillfälle ges.

Det var förra året som Andreas anordnade sin första moppegudstjänst, då i Harads. Och nu har han alltså tagit konceptet till Boden. Samlingen sker klockan 12 den 11 juni utanför Matteuskyrkan för en gemensam avfärd till blåbandshuset i Brobyn där friluftsgudstjänsten sedan kommer att gå av stapeln klockan 13. Andreas poängterar att alla är välkomna att följa med, även om man cyklar eller åker motorcykel, bil, luftballong, eller kommer i fallskärm – alla färd sätt funkar utmärkt för att ta sig till gudstjänsten, där prästen Birgitta Ryås kommer att predika och Andreas spela elpiano. Förra året var

det ett tiotal mopedister som mötte upp och åkte till gudstjänsten i mopeder av både nya och äldre modeller.

SÅ VITT idékläckaren vet är detta världens första och hittills enda moppegudstjänst som nu alltså ska bli två. Förhoppningen är att locka både de som är intresserade av att köra moppe och de som gillar friluftsgudstjänster, och att få till ett gemensamt möte i Brobyn. Andreas är med i en motorhistorisk förening och kommer att

bjuda in sina kamrater därifrån att åka med och delta i gudstjänsten.

ANDREAS STORA hobbyintresse är veteranmopeder. Hemma i garaget finns ett antal mopeder som han mekar och kör med. Även två veteranbilar finns hemma i garaget. En favoritsysselsättning är att besöka fästningsbunkrar runtom Boden på mopedryggen, och när vädret tillåter kör han även moppe till jobbet. Han kör moped året runt och umgås gärna med andra moppeentusiaster. Andreas älskar verkligen sina fordon och det riktigt lyser i ögonen på honom när han berättar om hur han själv mekar och fixar med klenoderna. – Och klädseln är viktig, understryker Andreas Printz, jag har både ett skinnställ, vurpollon (klassisk mopedhjälme) och strut. Fast struten använder jag inte så ofta.

Visste ni förresten att mopederna uppfanns i Sverige 1952? Så då är det väl inte mer än passande att även moppegudstjänsten uppfunnits här i vårt avlånga land. Som mest har Andreas åkt 21,5 mil

Andreas stora hobbyintresse är veteranmopeder.

KOM OCH SJUNG!

Vill du sjunga i Te Deum-kören eller vara med i Andreas Printz planerade kompgrupp? Kontakta i så fall honom på telefon 0921-775 82, eller mejl andreas.printz@svenskakyrkan.se

FOTO: STAFFAN VILCANS / FLICKR

på en och samma dag med sin moped. Så precis som när man spelar klaviatur gäller det att ha gott sittfläsk.

EN ANNAN aktivitet där Andreas framöver kommer att medverka är det traditionsenliga midsommarfirandet i Matteuskyrkan. Samlingen är klockan 12 på midsommarafton, då man gemensamt plockar blommor och löv för att klä och resa midsommarstången. Det blir sedan danslekar till dragspelsmusik, allsång, andakt, fiskdamm, godisregn, clownbesök, minikiosk, servering och lotterier. Andreas kommer att leda den sommarkör som sjunger i samband med firandet. Även i Mariakyrkan anordnas midsommarfirande. Både vad gäller mopedgudstjänst och midsommarfirande finns det möjlighet att vara inomhus, men man hoppas givetvis på bra väder.

På tal om körer så leder Andreas även den relativt nystartade Te Deum-kören. Sedan i höstas har sångarna träffats regelbundet. De sjunger all typ av musik, även gospel och spirituals, och de sjunger i tre stämmor. Kören medverkar i ca en gudstjänst per månad och vid julsamlingen vid krubban i Matteuskyrkan. Många sånger om kärlek blir det. Körens namn har sin egen historia. Medlemmarna

”Alla är välkomna att följa med, även om man cyklar eller åker motorcykel, bil, luftballong, eller kommer i fallskärm – alla färdssätt funkar utmärkt för att ta sig till gudstjänsten.”

har själva fått komma med namnförslag och Andreas fastnade för namnet Te Deum-kören. I början av sommaren har sångarna haft sin första egna konsert.

– Kören vänder sig främst till sångare i åldern 20–40 år, men alla är självklart välkomna, understryker Andreas.

Nu är man ett femtontal medlemmar men som i alla körer vill man gärna bli fler. Man behöver inte kunna läsa noter eller ha sjungit i kör innan och det är inget sångprov. Det är det däremot på den kantorsutbildning där Andreas läser på distans vid Mellansels folkhögskola. Om några år kommer han att få hämta ut sitt diplom efter avlagd examen. Han har tidigare läst estetiska programmet på Björknäs gymnasiet och studerat orgel vid musikhögskolan i Piteå. Andreas spelar både orgel, piano och cembalo.

På frågan om vad som är roligast med tjänsten som kantor i Matteuskyrkan, svarar Andreas Printz -alling. Det är helheten och det faktum att han får göra så många olika intressanta saker. Leda körer, spela vid gudstjänster och olika typer av förrättningar som dop, bröllop och begravningar. Och att han inte bara får vara här utan i alla Svenska kyrkan i Bodens kyrkor.

HANS DRÖM inför framtiden är att få starta en kompgrupp som kan spela ihop med honom vid gudstjänster och andra tillfällen. Han säger att alla instrument är välkomna. Och med en sådan energifull och initiativrik person som Andreas Printz är, är nog ingenting omöjligt.

TEXT: JOHAN E. SKOGLUND
JOHAN.SKOGLUND@AMSAB.ORG

”Herre, du har anförtrött oss en uppgift i din kyrka. Lär oss bruka det vi fått så det växer till i styrka. Låt oss gå med öppna händer till de uppdrag du oss sänder.”

PSALM 923 UR
PSALMER I 2000-TALET

Kallelsen – något som berör oss alla

”Många är kallade – men få är utvalda” är ett uttryck som vi ibland hör, både inom kyrkan och i övriga samhället. Vad handlar det egentligen om och vad är det Jesus vill säga med orden i denna liknelse?

ENLIGT DEN traditionella synen på kallelsen är den något som drabbar vissa människor – de har ett kall, ett driv och en längtan att utföra en viss uppgift. Att den som vigs till tjänst behöver ha ett kall, en kallelse, kanske vi ser som självklart. De som är blivande präster och diakoner får under sin antagning beskriva sin kallelse och genom det prövas

kallelsens styrka. Men det är inte så länge sedan man sa att det fanns fler yrkesgrupper som också var kopplade till ett kall. Läkare, sjuksköterskor, och lärare var grupper som antogs ha ett kall genom att de valde att arbeta med sjuka, och med barn och unga.

MOTSATSEN TILL kall är att göra det man gör bara för egen vinnings skull – för pengar, för prestige eller för att få en viss samhällslig position. Och det intressanta med dagens samhälle är att allt mer handlar om göra sig ett namn eller att göra sitt namn till ett varumärke. Idol, Talang och dokusåpor av olika slag handlar näst intill bara om att göra sig själv känd.

På ett sätt skulle då Jesu ord från liknelsen

i Matteus 22:14 vara passande för det som program som Idol och andra talangtävlingar handlar om. Många tycker sig vara kallade men få blir utvalda. Men enligt liknelsen och det Jesus säger så räcker det inte med att känna sig kallad. Vi behöver även ta reda på vad Gud kallar oss till, och följa den kallelsen framför den falska kallelse som vi gett oss själva för att tillfredsställa vårt eget ego.

GENOM LUTHER och den reformation som kyrkan genomgick kom kallelseläran att omfatta alla. Och det är här du och jag kommer in i bilden. Martin Luther menade att vi alla är kallade till det vi gör, bonden är kallad att bruka jorden, skomakaren att laga skor, polisen till att verka för lag och ordning. Offi-

”Som kyrkoherde och präst har jag fått brottas med min kallelse till tjänst i Kristi kyrka, jag har mottagit en inre kallelse som jag prövat i bön under lång tid.”

ceren och soldaten till att försvara vår frihet och vår demokrati, och banktjänstemannen till att förvalta våra pengar. För att helheten ska fungera så behövs vi alla just med det vi gör eller borde göra. Men Guds kallelse stannar inte bara vid vårt yrke. Vi har också en kallelse att göra Guds kärlek synlig i vår värld. Något som vi gör både under vardag som helg – den kallelsen får vi ta emot i dopet där vi blir både kallade och utvalda med namn.

SOM KYRKOHERDE och präst har jag fått brottas med min kallelse till tjänst i Kristi kyrka, jag har mottagit en inre kallelse som jag prövat i bön under lång tid. Men jag har även mottagit en yttre kallelse där jag har blivit kallad av andra människor – också den kallelsen har jag fått pröva innan jag funnit trygghet i den.

Ibland behöver vi just brottas med vår kallelse för att vi ska hamna rätt, på rätt plats med rätt uppgift. Andra gånger är det tvärt om, kallelsen till uppdrag kommer till oss lika självklart som natten övergår till dag. Tillsammans med Gud och andra människor i kyrkan kan vi hjälpa varandra att förstå och upptäcka vår kallelse, det kan ske genom samtal, bön och egen reflektion.

DEN KALLELSEN som vi får av Gud är en kallelse att både tjäna och göra skillnad – kanske är det i kyrkan, som ideell, frivillig, som förtroendevald eller kyrkvård. Kanske är det i idrottföreningen, i föräldraföreningen, eller i den bostadsrättsförening där vårt boende ligger. Kanske är det att göra skillnad i fredens tjänst runt om vår jord eller för att göra skillnad för dem i vår närhet, vår familj, våra barn eller föräldrar.

Så kom ihåg att du är kallad. I Guds ögon är du alltid kallad och utvald som Jesu lärjunge till tjänst i den värld där du lever ditt liv.

HANS JOHANSSON
DIN KYRKOHERDE

I SVENSKA KYRKAN I BODEN

HANS.JOHANSSON@SVENSKAKYRKAN.SE

0921-775 43

FOTO: ALEX & MARTIN

Sverige mellan stolarna

”HAN HAR bestämt sig för att dö hemma, han vill inte till vården”. En orolig vän kontakter mig och jag går på hembesök till mannen. En gång, en gång till, och en gång till. Vi samtalar, mest om idrott och politik. Jag tittar förbi när han ber mig. Ibland även utan att han har bett om det.

Till slut sänker han garden och ger mig ett stort förtroende – jag får lov att ringa till läkaren. Jag är tagen. Jag vet inte hur, men det känns som att Kristus har nått fram till honom genom mig.

NÄR AMBULANSEN kommer lyfter sjukvårdarna varsamt upp den utmärglade mannen på bären. Jag ser på honom. Han har inte tvättat sig på över ett år och inte kunnat gå på toaletten

på flera veckor. När jag ser på honom så inser jag hur älskad han är av Gud. Gud övergav honom inte, utan skänkte honom en tillit som till slut öppnade möjligheten till ett nytt liv.

KRISTI KÄRLEK kan nå fram på så många olika sätt i det vi kallar för diakoni. Ibland förblir frågan hur ett mysterium. Och ibland är det uppenbart. I diakonin är vi människor Guds redskap. Det är tungt och tärande, givande, belöande och nåderikt.”

Under 2016 samlade man in berättelser om Svenska kyrkans diakoni. Berättelserna finns nu samlade i boken Sverige mellan stolarna och speglar både vardagsnära omsorg och livsavgörande möten.

Mot nya mål som ”passionärer”

Barndomsvännerna Yvonne Åhl och Elisabeth Lejonclou har följts åt genom livet. Sista maj stämplade de ut för gott från församlingsexpeditionen, efter många år som kollegor och två av Svenska kyrkan i Bodens tillmötesgående ansikten utåt.

SEDAN 1977 har trotjänarna Yvonne Åhl och Elisabeth Lejonclou arbetat tillsammans i Svenska kyrkan i Boden. Men de har känt varandra betydligt längre än så.

– Vi är barndomskamrater och har följts åt ända sedan femte klass, berättar de.

Yvonne fick först anställning på kyrkan 1976. Året därpå tipsade hon om sin kompis som sökte jobb när det behövdes förstärkning. ”Ta hit henne”, blev svaret.

– Ja, på den tiden var det lite enklare att anställa folk, ler Yvonne.

Elisabeth började i städets och städade sig så småningom in som postansvarig, och sedan vidare till pastorexpeditionen och kyrkogårdsförvaltningen, medan Yvonne var på kansliet fram till dess att de slogs samman 1991.

En stor del av deras arbete har handlat om kontakt med församlingssborna i allt från glädje till sorg, bokningar av bröllop, dop, begravningar och alla kyrkogårdsärenden. De har varit länken till verksamheten, begravningsbyråer med mera, och under lång tid har de även ansvarat för all annonsering.

– Sen har det väl blivit så, att eftersom vi har varit här länge så ringer många om allt som de inte vet var de ska söka, så vi kan få frågor om precis allt.

Att hålla in de praktiska delarna för Kyrkovalen har också ingått i deras ansvar, liksom bokning och utlämning av nycklar till alla kyrkans lokaler och bilar.

SEDAN DE kom in i organisationen på 1970-talet har de kunnat följa Svenska kyrkan och församlingarna i Boden genom diverse omorganisationer, förändrat folkbokföringsansvar, tiden som statskyrka och olika ledarskap. Även tekniskt har arbetet förändrats otroligt. Inledningsvis sköttes allt manuellt. Det skrevs på skrivmaskin, och arkiverades på papper.

Första datorn vi fick skulle stå i ett eget

Nu fortsätter Elisabeths och Yvannes vänskap utanför jobbet.

FOTO: CAMILLA ARVIDSSON

rum, med grönmålade väggar, och där fick man bara vara två timmar om dagen på grund av strålningsrisken, minns Yvonne.

All överföring till dataprogram var i sig ett mastodontarbete tills allt var inlagt. Idag sker allt via dator och många kontakter sker numera via telefon och epost, istället för personliga besök som var vanligare förr.

Mycket har vi fått lära oss själva. Förr var kursutbudet inte lika bra som i dag.

Båda två har på senare år varit revisorer i KSSK, kyrkoskrivarnas förening, där den största kollegiala kontakten har skett. Tidigare var uppdelningen mellan yrkesgrupperna inom kyrkan tydlig.

I dag försöker man se till att involvera och få med sig alla, genom information och gemensamma möten, konstaterar Yvonne.

BÅDA HAR trivts bra, annars skulle de inte ha stannat kvar i så många år. Stämningen är hög redan vid morgonkaffet i foajén i församlingsgården, där expeditionen är sedan fem år tillbaka. Det pratas och skojas och är högt i tak i dubbel bemärkelse, samtidigt som det krävs ett allvar och en professionalitet för att möta människor

i sorg, och ibland chock, något som de fått utveckla en fingertoppskänsla för med åren. Yvonne och Elisabeth kan också läsa av varandra utan och innan.

Vi kan se direkt när den andra kommer in i rummet på morgonen vilket humör hon är på, berättar de.

DERAS VÄNSKAP fortsätter nu utanför jobbet, som ”passionärer”, som de uttrycker det. På deras att-göra-listor står först och främst att fira sitt nya liv och njuta av att vara lediga. Under alla år har expeditionen aldrig varit stängd på grund av semester eller sjukdom, de har alltid täckt upp för varandra. Resor, mer tid till barn och barnbarn, båt, stug- och husvagnsliv, så småningom kanske något ideellt engagemang, finns också med i planerna. Och kanske kan det hända att de kommer in och hälsar på sina gamla kollegor någon gång.

TEXT: ANNA BERGSTRÖM

NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

På församlingsexpeditionen är det nu Åsa Jarblad och Elisabet Holmberg som axlar ansvaret. Båda har internrekryterats och funnits med i kyrkans verksamhet sedan tidigare. Välkomna!

Tidens fullbordan

av Madeleine och Peter Wallgren

På 400-talet kom läran om eviga straff till kyrkan, bland annat genom Augustinus inflytande. Men om vi granskar Bibeln utifrån grundtexten finner vi en beskrivning av Guds domar som *kärleksfull fostran till upprättelse*. Vi jämför också Bibeln med det omfattande materialet nära-döden-upplevelser och de tidigaste kyrkofädernas uppfattningar. Vi studerar Gehenna, eldsjön, domen mellan fåren och getterna, den rike mannen och Lasarus och mycket annat.

Boken är den mest utförliga studien i ämnet som publicerats på svenska. Vi tror du kommer att bli rörd till tårar när du upptäcker hur stor Guds kärlek är.

Inbunden 414 sidor, 220:-

"Vilket djupgående arbete ni har gjort! Vilket engagemang! Vilken klarsyn! Verkligt imponerande! Min första tanke när jag läste boken var: Varför har inte fler upptäckt samma saker?"

Bente Jarl

"Jag är imponerad av er djupa förankring i Bibeln, med beundransvärd förmåga att tränga in i grundtextens innebörd och komplettera med citat från kända och okända teologer genom historien. Det ger förtroende i beskrivningen av försoningens räckvidd och djup utifrån löftet om en total upprättelse till frälsning för alla människor och hela skapelsen som då inte slutar i kaos, utan blir efter alla kriser den fullkomliga verklighet Gud syftade till från början."

Stanley Sjöberg

Howard Storm:

Så upplevde jag döden

En konstprofessors och tillika ateists upplevelse av sin död. Boken är troligen den mest innehållsrika nära-döden-upplevelse som hittills publicerats och oerhört spännande. Mjukpärm Storpocket 165 sid, 139:-

Du får boken på köpet om du handlar för minst 200 kronor. Skriv "Amosrabatt" i kassans meddelanderuta om du använder webshopen! Gåvan syns som detta ord i orderbekräftelsen.

Madeleine och Peter Wallgren:

Kontrollmänniskan i församlingen

Avslöja manipulativa människor och förstå deras sätt att tänka! Ett studium med många självupplevda exempel och vad Bibeln har att säga. A5 233 sidor, 175:-

Tårar blir diamanter

Hitlers guddotter, Rosemarie Claussen, berättar om hur hon lärde sig förlåta. Pocket 120 sidor, rea 45:-

Celeste O'Reilly:

På bar gärning

Celeste förde en ojämn kamp mot depression och själv-mordstankar. Hon provade med marijuana och olika sexuella förhållanden utan att nå tillfredsställelse. Psykiatrin kunde inte ge någon nämn-värd lindring, men en dag hände något oväntat... Pocket 229 sidor, 49:-

Övervinn fruktan

Denise Frangipane berättar om sin väg bort från förlamande fobiska rädslor och tar hjälp av Bibeln. Häfte 43 sidor, rea 35:-

Portot varierar med beställningens vikt. Vanligast 28-48 kronor. Du får faktura utan avgift. Kreditprövning kan ev göras.

Glöm inte att begära din gåva när du handlar för minst 200:-!

Titta på Vingårdens samtliga böcker i vår web-shop! Även antikvariat, video, tal- och musikCD. Saknar du internet begär du en gratis broschyr.

Vingårdens Förlag (Lärkv 26, 284 37 Perstorp)

Webbutik: www.vingarden.org

eller mejla post@vingarden.org

Ordertel 0435-35 705 (äv helger om vi är hemma)

Madeleine och Peter Wallgren

Tema: Glädje & Musik

FRÅN EN PASSION

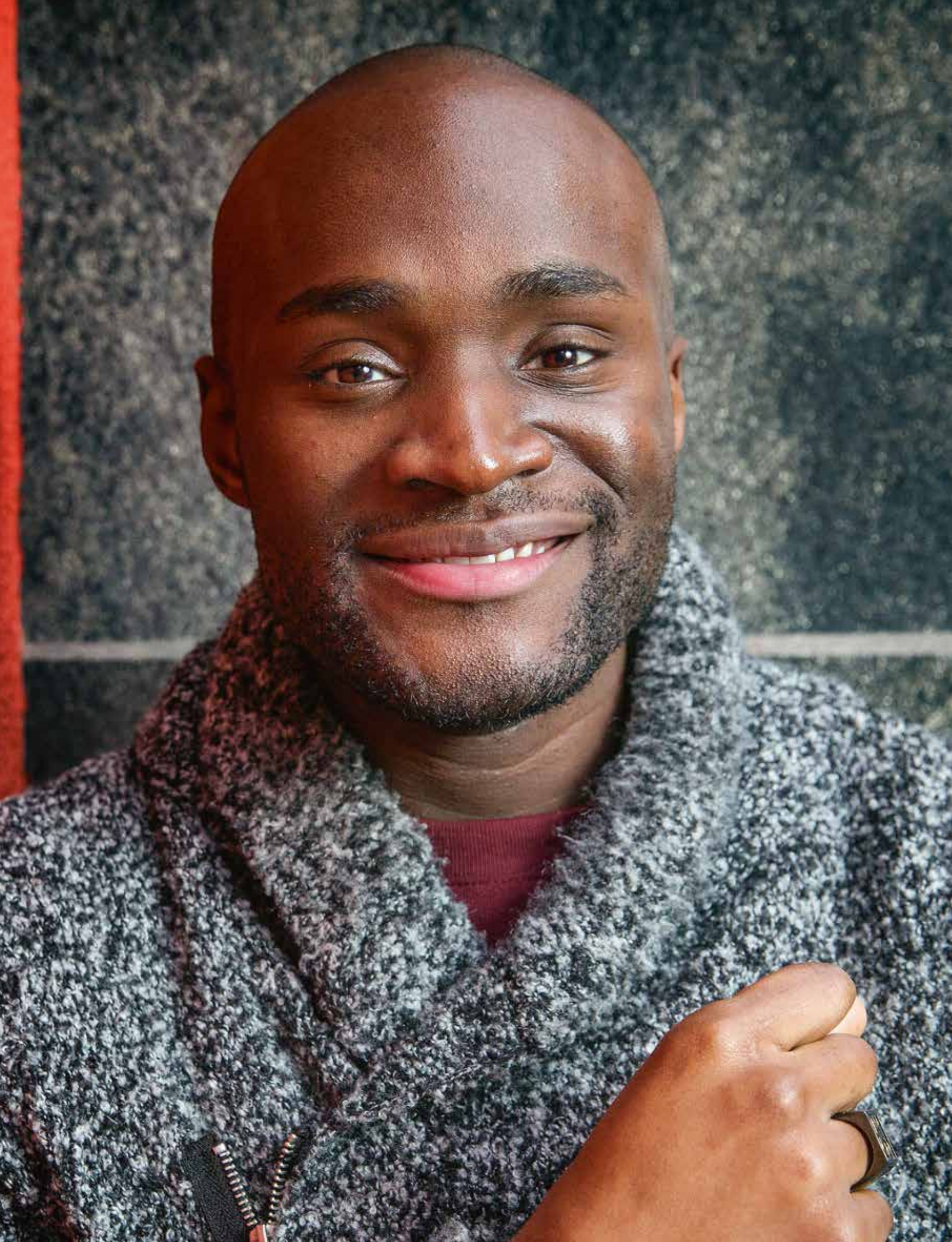
... till en annan. Boris Renée bytte fotbollen mot musiken. Nu vill han ge tillbaka till de som hjälpte honom en gång, och visa på en väg framåt för de ungdomar som tror att allt är kört.

BORIS

ser bitarna falla på plats

Han dök upp på scen i Melodifestivalen som ett okänt kort, ett energiknippe som gick hem även i år. Men bakom den sprudlande ytan finns ett allvar, och en djup övertygelse om att bara göra det som känns äkta.

Tema: Glädje & Musik

DET VAR EFTERHÄNGSNA skador som till slut fick honom att våga testa musiken, men under Melodifestivalen 2016 försökte Boris Renée fortfarande kombinera elitfotboll och schlager.

– Min klubb då, Degerfors, de var fantastiska. De lät mig flänga fram och tillbaka. Men det är svårt att ställa om mentalt, gigga en dag och träna en dag. Jag hade spelat sedan jag var elva, och haft proffskontrakt sedan jag var 18, så det var hela mitt liv.

Så när det gick vägen ända fram till final, såg han det som ett tecken på att det verkligen var dags för ett nytt spår. Och i årets festival tog han sig också till final, och lämnade inte någon oberörd med sin sprudlande glädje på scenen.

Boris medger att han fått möjligheten att gå från en passion till en annan i livet – och lyckats riktigt bra med det.

– Det är en välsignelse, att jag först har fått hålla på så mycket med fotbollen, och nu har kunnat gå över till musiken. Det är två grejer som jag alltid har älskat, men jag trodde aldrig jag skulle få hålla på med musiken professionellt.

Hur har livet förändrats?

– Det är mycket mer hektiskt. Jag är ute och träffar folk, går på olika events. Men jag utvecklas en massa. Förr var det mer träna, äta, sova, nu får jag möta människor och det är någonting jag alltid kan få ut något av. Det finns alltid något att lära sig när man möter andra människor.

Varje människa har sin egen energi som är unik. På det viset tror jag att jag kan ge till dem jag möter också.

Är det roligare att stå som soloartist på scen än att vara en av elva i ett lag?

– Jag får ofta den där frågan och jag kan faktiskt inte alls hålla med om att det är så. Det är inte bara jag, det är producenter, stylist, skivbolag – ett helt lagarbete. Jag må vara ansiktet utåt och den som står på scen, men det är fortfarande ett helt lag som jobbar.

Att folk numera känner igen honom på gatan har hittills bara varit positivt.

– Ja, jag har ju blivit offentlig på ett

annat sätt. Det är mest de yngre som kommer fram, och särskilt kidsen tar verkligen till sig. De kommer fram och kan hela låten, de är fantastiska. Det är härligt att ha den positionen, jag vill inspirera den yngre generationen.

Här lyser det plötsligt igenom vad det är han verkligen vill med musiken. Fotbollen var kul, men genom musiken ser Boris möjligheter att verkligen inspirera och påverka.

– Det finns så många människor som har banat vägen för mig, nu känner jag att jag vill ge tillbaka.

SÄRSKILT VIKTIGT är det för honom att ge något tillbaka, att ta sig tid att möta alla de unga fans som kommer fram till honom, speciellt när han är hemma i Örebro.

– Det är så skönt att stå där och visa att allt är möjligt. Det är fantastiskt att kunna visa den yngre generationen att jag kunde ta mig ända hit, trots att jag växte upp i samma stökiga område som de bor i nu.

Visst kan man bli en förebild även som fotbollsspelare, men inte på samma sätt, menar Boris.

– Inom fotbollen flockas kidsen kring dig så länge du är bra, så länge det går bra för laget och så länge du sticker ut. Det är mycket lättare att försvinna inom fotbollen, så fort du inte är någon längre. Står du på scen kan du alltid inspirera, oavsett hur det går i Melodifestivaler och annat.

Han kom till Sverige som 2-åring och växte upp med mamma och tre äldre bröder i området Vivalla i Örebro. Ett område som, om du googlar på det, beskrivs som en stadsdel med stort utanförskap och hög arbetslöshet.

– Jag var aldrig strulig själv, jag hade en bra uppväxt, men jag hade kriminaliteten runt omkring mig hela tiden. Det är ett område med dåligt rykte, och det hade kunnat gå hur som helst. Jag hade aldrig varit där jag är i dag om det inte hade varit för Gud.

Boris pratar mycket om välsignelser.

Tron är en naturlig del av hans tillvaro, och ännu mer så sedan han tog språnget ut

DANS

var inte alls Boris grej före Melodifestivalen 2016.

– Det blev väl att man dansade till Michael Jackson när man var liten, men inte mer än så. Att sätta ihop sång och steg blev en utmaning, men nu är dansen hans nya träning.

Boris René sjunger bidraget *Her Kiss* i Melodifestivalens final 2017.

2012 spelade Boris Lumbana, som Boris René hette då för Örebro SK i allsvenskan.

i det okända och gav sig in i musiken. Han kommer dock inte från någon religiös familj.

– Det har funnits där. Mamma har alltid sagt, som för att påminna mig: ”Glöm inte Gud”. Men jag kan bara minnas kanske en enda gång när vi gick vid kyrkan, och det måste ha varit vid någon jul. När växer upp sen, och möter motgångar i livet, ja, då börjar man ju fråga sig vem den här Gud egentligen är. Och då börjar man tänka. Så min riktiga tro fick jag på äldre dar.

Att han fick en vuxen tro påverkade definitivt beslutet att sadla om.

– Absolut! Jag hade aldrig vågat annars. Jag hade tänkt på det, fast var inte riktigt säker. Men så sa Gud: ”Nu Boris, nu tar vi nästa steg!” Då följer man. Det blir så när man vandrar med Gud, han slänger in en i olika saker.

SÅ BORIS svarade: ”Jag litar på dig, vi kör!” Och resten är historia, åtminstone början på en historia.

– Det är en upptäcktsfärd. Ibland frågar jag rakt ut: ”Vad är det du hittar på nu, Gud?”, men jag måste lita på att han guidar mig rätt.

Här får vår intervju en oväntad vändning. När det börjar handla om den personliga resan, alla sammanträffanden som ledde fram till beslutet att släppa fotbollen för musiken, blir

Boris René.

Namn: Boris Lumbana (artistnamnet René är taget efter pappa Jean René Lumbana som bor kvar i Kongo).

Född: 19 juni 1991 Kinshasa, Kongo. Kom till Sverige som tvååring och flyttade runt mycket.

Bor: Örebro.

Längd: 1,86.

Pratar: Franska, lingala, svenska och engelska.

Familj: Mamma och tre bröder.

Idrottsmerit: Började som senior i Örebro SK. År 2011 lånades han ut till isländska KA Akureyri, och 2014 skrev han på för Degerfors IF. Avslutade karriären sommaren 2016.

”Det finns så många människor som har banat vägen för mig, nu känner jag att jag vill ge tillbaka.”

Boris så engagerad att han vänder på rollerna. Han börjar nyfiket fråga ut både mig och fotografen om våra livsresor, om inte vi varit med om liknande saker.

– Det är så häftigt när allting faller på plats och man blir knuffad åt ett håll tills det inte går att hålla emot. Då måste man följa, även om det känns läskigt.

FÖR ÄVEN OM HAN känner att beslutet var helt rätt, är han medveten om att detta är en resa som bara har börjat.

– Nu måste jag lära mig förstå vad det innebär att vara artist. Ända sen hela den här Mellogrejen startade har jag tänkt att det är en enda lång intensivkurs. Om jag går vidare eller inte, allt sådant är bara bonus.

Vi går ut genom skivbolagets kontor för att ta bilder, och det tar sin lilla tid, för Boris ska titta in och hälsa på någon i varje rum vi passerar. Hela han utstrålar glädje och energi, något som också lyser igenom på scenen.

Boris känns helt enkelt äkta, och kanske är det mycket därför han bara fått respekt från kollegorna i musikbranschen, trots att hans djupa tro får rejält med utrymme att märkas i vardagen – bland annat är han helnykterist.

– Jag tror det hänger på hur du själv bemöter andra människor. Jag är inte bättre än någon annan för att jag tror. Jag kan inte respektera någon annan mindre för att de tror på något annat eller inte tror alls. Vi möter varandra med respekt, då fungerar det.

Boris är däremot hård mot sig själv, och rannsakar ständigt sina val när det gäller karriären.

– Du måste hela tiden våga fråga dig: varför gör jag det här? Det är inte alltid du har rätt anledningar, och då får du backa.

Även låtarna han framför måste kännas helt rätt. En del material skriver han själv, annat får teamet runt om honom ta fram.

– Men de känner mig så väl att det flyter på. Vi har jobbat så nära varandra att de vet vad jag kan sjunga och inte. Allt jag gör måste kännas ärligt och träffa mig där jag kan stå för det.

ANSIKTET LYSER av entusiasm när han pratar om vilken chans det är han har fått.

– Jag har fått den här plattformen, och jag vill verkligen göra vad jag kan av chansen. När jag frågar mig varför jag vill fortsätta med musiken, då måste svaret alltid vara att jag gör det för att jag vill inspirera.

Bara när vi börjar prata om framtidsdrömmar blir Boris lite förtegen.

– Det är upp till Gud, säger han och skrattar, men han menar faktiskt allvar.

– Jag vill inte så gärna prata om framtiden. Det är en skör grej att dela med sig av, något jag bara anförtror min närmaste familj. Så fort du öppnar upp och vågar prata om dina drömmar, ser folk det som att de har någon slags rätt att gå in och ifrågasätta din dröm. Jag vill hellre jobba i det tysta. Resultat är trevligare, de får tala för sig själva. Men jag är mycket tacksam för var jag är nu.

SARA GRANT

Sång och musik ger livsglädje

Musik får äldre att må bra – både fysiskt och mentalt. Men den kan även skapa livsglädje och ge ökad gemenskap. I Sundbyberg genomsyrar musiken hela äldreomsorgens verksamhet.

INOM DEMENSVÅRDEN används musik och sång för att lugna, väcka minnen och öka livskvalitet, men även för att skapa ökad kommunikation. Dessutom stimuleras hjärnan och kroppens rörelseförmåga av musik. Även för äldre utan någon demenssjukdom alls, kan musik och sång ha stor inverkan på både livskvalitet och hälsa.

En person som har stor kunskap på det här området är musikterapeuten Katarina Lindblad, som forskar om musikens inverkan på äldres hälsa och välbefinnande. År 2012 arbetade hon i ett projekt som gick ut på att forska fram en modell för hur vårdpersonal kan använda musik i sitt arbete med äldre med demens.

– Musik används ganska ofta inom demensvården, genom allsångsstunder och som underhållning, vilket har ett jättestort värde. Men vi som musikterapeuter vet att man kan göra så mycket mer. Man kan använda musiken för att få kontakt och för att hjälpa relationer på traven mellan en person

med demenssjukdom och den friska anhöriga eller med personal, berättar hon.

PROJEKTET, SOM fick stöd från dåvarande regeringens satsning ”Kultur för äldre”, genomfördes på tre olika äldreboenden. Grundtanken var att arbetet skulle ske tillsammans med personalen och de boende, och under arbetets gång utvärderades vad som fungerade och vad som inte gjorde det.

– Till en början möttes jag av en förundran över vad jag gjorde där. Det kan verka så självklart att komma ut på ett boende och säga: ”Nu ska vi sjunga med de äldre så blir allting så bra”. Men det finns en risk att det krockar med den vårdkultur som redan finns, som handlar om mediciner och fysisk vård och man undrar hur musik kan vara en vårdåtgärd. Så det gäller att ha ett öppet förhållningssätt, menar Katarina Lindblad.

Efter 2,5 år i projektet utarbetades en hel modell som består av flera olika pusselbitar, och med hjälp av den kan personalen plocka

”Men det handlar inte om att sjunga vackert utan om kontakt och kommunikation, ungefär som när man sjunger för ett barn.”

ut och använda det som passar bäst på just det boende där de jobbar.

En av bitarna handlar om att sjunga i vård situationen, med och för den äldre, vid tillfällen som kan vara besvärliga, som till exempel morgontoalett, påklädning och sänggående.

– Sjunger man för de äldre så är det avledande, fokus ligger på något annat, säger Katarina Lindblad. Hon upptäckte dock ett hinder för vissa att testa detta arbetssätt:

Musikterapeuten Lis Jacobsson vill att fler äldre ska få tillgång till musik.

personalen känner att de inte kan sjunga.

– Men det handlar inte om att sjunga vackert, utan om kontakt och kommunikation, ungefär som när man sjunger för ett barn, fortsätter hon.

Nästa fråga är vad man ska sjunga.

– Många som arbetar inom äldreomsorgen kommer från andra kulturer, men svaret är att man kan sjunga vad som helst. Rösten, takten och känslan i till exempel en vaggvisa låter likadant i hela världen. Att få veta det en väl-

dig lättnad för många, menar Katarina Lindblad, som när projektet var slut arbetade fram en webbutbildning om musik i demensvården, tillsammans med Svenskt Demenscentrum, Till den spelade de in 17 tidlösa sånger, som personalen kan använda i sitt arbete om man vill sjunga tillsammans.

En fråga som kan dyka upp är hur personalen ska hinna med att få in musiken i en vardag med underbemanning, och ständiga sysslor som städning och omvårdnad. Men

enligt Katarina Lindblad finns det lösningar.

– Många musikaliska inslag som att sjunga, nynna, tralla eller lyssna på musik, kan göras samtidigt som man arbetar med annat, menar hon.

I projektet kunde man se att när musiken finns med som ett naturligt inslag i verksamheten, så ger det mycket gemenskapen även inom personalen.

– Det blev roligare för personalen och de kände sig mer motiverade. På ett ställe fick

Att tralla, nynna och sjunga kan få de dagliga rutinerna att gå lättare.

de till och med ner korttidssjukskrivningen eftersom personalen trivdes bättre och var tryggare med varandra. De tyckte att de hade fått redskap att komma vidare i besvärliga situationer, berättar Katarina Lindblad.

LIS JACOBSSON arbetar som musikterapeut inom äldreomsorgen i Sundbybergs kommun. Hennes uppdrag är att använda musik som omvårdande metod på kommunens fem boenden med totalt 400 äldre, och hon är en av få, om inte den enda i landet som arbetar heltid med detta uppdrag inom vård och omsorg.

– I början handlade det i första hand om att höja livskvaliteten hos de äldre genom musik och rörelse. Ett förebyggande och friskvårdande arbete där jag även berättade om sångens effekter på hälsan och hur stora

Musiken är underhållning och glädje, men föder också kontakt och kommunikation. Den talar till hela människan.

hälsoeffekter det finns när man rör sig till musik, berättar hon.

Fokus har sedan dess framför allt legat på att musiken ska bli ett naturligt inslag i den dagliga omvårdnaden. All personal har fått en grundutbildning, för att lära sig om musikens och rörelsens betydelse, med syftet att ge personalen nycklar till hur de ska kunna använda musiken i den dagliga verksamheten.

– Musiken i sig är ju hälsobringande och påverkar alla de mänskliga dimensionerna och jag vill skapa möjligheten att stärka hela människan, säger Lis Jacobsson, som menar att musiken även skapar kontakt mellan de boende och att det är tydligt att detta bidrar till att höja stämningen och livskvaliteten, men även kontakten med personalen.

– Vårdarna får en fördjupad känsla av anknytning till de äldre och det bidrar till att höja livskvaliteten för alla, säger hon och berättar om en konstnärinna som helt tappade sin identitet när hon flyttade in på ett boende, och var på väg in i en djup depression.

– Hon var sjuk, men var helt klar i huvudet och hade kvar sin kompetens. När vi fick reda på att klassisk musik betydde mycket för henne, lät jag en av mina

Katarina Lindblad.

Socionom, musikterapeut, konsertsångerska och presenter i Sveriges Radio P2/Berwaldhallen sedan 1991. Har nu en doktorandtjänst i musikvetenskap vid Örebro universitet, där hon forskar om äldre mäns hälsa och musik.

praktiserande musikterapistudenter komma in och jobba med henne.

I NÄSTA steg funderade Lis Jacobsson och personalen över hur musiken och konsten skulle kunna kombineras och ordnade en vernissage där kvinnans tavlor visades och musiken som hon inspirerats av i sitt konstnärskap spelades, vilket fick kvinnan att komma tillbaka igen.

– Det har betytt allt för henne och för hennes välmående. Efter vernissagen sa hon att hon kände att hon fått tillbaka sin identitet, men även livslusten, och hon blev mer tillfreds med att bo på boendet, eftersom hon nu var sedd och bekräftad för den hon var.

ANN-CATHRINE JOHNSSON

Fotnot: Webbutbildningen *Mötas i musik – musik som omvårdnad i demensvården* finns kostnadsfritt på Demenscentrum.se

MUSIK KAN PÅVERKA

FYSISKT – Stimulera hjärta och hjärna, puls, andning och hormonbalans. Motivera till kroppslig rörelse, och förbättra motorik och balans.

PSYKISKT – Fånga uppmärksamheten och "väcka" en person, göra henne mer närvarande. Bekräfta en person i hennes livshistoria och känsla av identitet. Motverka symtom som oro och nedstämdhet och öka välbefinnandet.

SOCIALT – Stimulera interaktion, kommunikation och samarbete. Underlätta kontakt och ett mänskligt möte som motverkar känslan av ensamhet och isolering. Påverka stämningen på avdelningen och skapa en god social miljö.

KOGNITIVT – Stimulera minne och tal, väcka minnen. Öppna associationsbanor och därmed skapa nya möjligheter till meningsfulla samtal.

ANDLIGT – Erbjud en väg till andliga upplevelser. Sångtexter om tröst, hopp och försoning kan lindra existentiell oro.

Källa: "Mötas i musik – musik som omvårdnad i demensvården" av Katarina Lindblad (Svenskt Demenscentrum)

GULLBRANNAGÅRDEN

★★★★-CAMPING MED HÖG STANDARD
STUGOR OCH VANDRARHEM NÄRA HAVET

PERFEKT FÖR FAMILJER
sandstrand, lekpark, hoppkudde, butik, minigolf, restaurang mm

SOMMARPROGRAM
med midsommarfirande, gospelveck, Gullbrannafestivalen,
sportveck, barnkördagar, golf dagar mm

En mil söder om Halmstad
WWW.GULLBRANNAGARDEN.SE
WWW.GULLBRANNAFESTIVALEN.COM
ÅRETS CAMPINGFÖRETAGARE 2013 (SCR)

VÄLKOMMEN TILL OSS PÅ HELSINGBORGS DATORSERVICE

Vi är etablerade i Helsingborg sedan 2009 och är idag stadens största Dator/IT Service Center. Hos oss kan ni tryggt lämna in er dator där våra kompetenta och service inriktade tekniker kan ta hand om ert problem. Våra mobila tekniker besöker er hemma eller på företaget där vi reparerar, kommer med förslag på lösningar eller ger enklare handledning. (För privat personer finns det möjlighet till RUT Avdrag på 50% av fakturan) **Välkommen!**

HBG

DATORSERVICE

KUNSKAP - KVALITET - SERVICE

Gasverksgatan 33, Helsingborg • Tel. 042-400 44 66
www.hbgdatorservice.se • info@hbgdatorservice.se

Välkommen till Vallentuna

Vägkyrka: Vallentuna kyrka är öppen
måndag-fredag 10/7-4/8 kl 10-16.

Sommarcafé: måndag-fredag
26/6-4/8 kl 09.30-11.30.

Sommarkvällsmusik:
alla söndagar 2/7-27/8 kl 19.00.

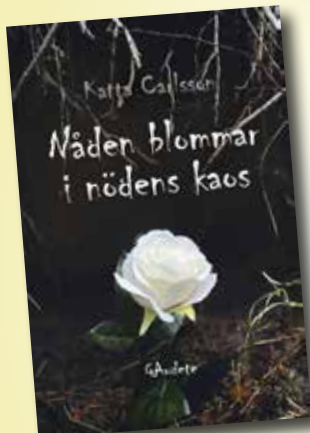
Kyrksafari: torsdagarna 6/7 och 17/8.

www.vallentunaforsamling.se
08-511 862 00. Vi finns även på Facebook.

Svenska kyrkan
VALLENTUNA FÖRSAMLING

NÅDEN BLOMMAR I NÖDENS KAOS

Genom sina intensiva, gripande dikter och självutlämnande prosastycken berättar Katta Carlsson om sin slingriga livsväg, från missbruk och misär till en trygg tro och ett starkt engagemang för andra.

"Boken är djupt berörande men samtidigt väldigt nära och utlämnande."

**Extrapris juni månad:
120:-**

GAUDETE FÖRLAG

www.gaudete.se
042-37 48 10

ATSU - Skåne

Att Trygga Sexuellt Utnyttjade

**En stödförening för dig som utsatts för
sexuella övergrepp/är anhörig till utsatta
barn eller vill lära dig mer om ämnet.**

Vi erbjuder: Föreläsningar, filmvisning,
stödsamtal enskild eller i grupp.
OBS! Vi är stödpersoner, inte terapeuter.

Bli stödmedlem för 100 kr/år
Bg 359-5709 eller Swish 1234991840

Lämna din e-postadress,
så får du nyhetsbrev om våra aktiviteter.

Vi finns på Viktoriagatan 6 i Helsingborg
även i sommar.

Se: www.atsuskane.se

”Både Gud och kyrkan tål skämt”

Varför är det så allvarligt i kyrkan? Får man spela vilka låtar man vill och hur mycket får man skoja om religion? **Camilla Lif** svarar på frågor om glädje och musik.

1 Får man välja vilken musik man vill i kyrkan, till bröllop, dop eller begravning?

– Ja, det får man, i samråd med den som ska spela, och med prästen. Eftersom kyrkans musiker är experter på sina instrument, de akustiska förutsättningarna och hur olika gudstjänster speglar olika teman, brukar man komma fram till alldeles utmärkta lösningar. I en del kyrkor kan man spela upp musik från Spotify eller en skiva. Det beror lite på var man är och hur traditionerna och tekniken ser ut just där. Om man till exempel har en begravning för en ung människa vill man ju ofta spela den musik som den människan tyckte om. Jag såg i tidningen att någon församling skulle ordna en Prince-gudstjänst. Det gladdde mig mycket, eftersom Prince var min stora idol.

2 Det känns väldigt allvarligt och högtidligt i kyrkan. Borde man inte skratta och vara glad lite mer?

– Ordet evangelium (evangelierna kallas de böcker i Bibeln som handlar om Jesus) betyder ”Det glada budskapet” så man får absolut vara glad i kyrkan. Gudstjänsterna firas för att vi ska komma ihåg just detta – trots att livet kan kännas slitsamt och vi många gånger är förtvivlade finns det ett löfte om glädje och ljus och skratt och frid. Men precis som vi människor är olika, och har olika livssituationer, finns det också olika typer av gudstjänster. En del är stramare och bär på ett större allvar, andra är uppsluppna och fulla av barn, skämt och glad musik. Det kan också bero på vilken tid på kyrkoåret det är. Under fastan och stilla veckan (veckan innan påsken) är det allvarligt i kyrkan, för att bibeltexterna handlar lidande, svek och död. Men på påskdagen, som är kyrkans största festdag, är det väldigt festligt – då handlar allt om nytt liv, nytt hopp och ljus!

3 Varför är psalmer så krångliga och gammaldags?

– Jag håller med om att många psalmer är svårjungna och gammaldags, men det finns nyskrivna psalmer också. En del finns i psalmboken och andra finns i ”Tillägg till psalmboken” – en orange liten bok som finns i många

”Självdistans är det roligaste som finns! Både Gud och präster och musiker och begravningsentreprenörer tål skämt. De flesta i alla fall.”

Hela poängen med kristet liv är frihet, säger Camilla Lif.

Fråga prästen

Camilla Lif är präst i Svenska kyrkan, författare och medverkar ofta i radio. Du kan ställa dina frågor om kyrkan, tron och livet i stort till Camilla på fragaprasten@verbum.se

kyrkor. Det finns också artister som tolkat gamla psalmer i nya inspelningar och på det sättet gett dem nytt liv. Många tycker om Taizé-sånger – en del av dem finns i psalmboken. Det är enkla, meditativa sånger som ofta sjungs många gånger. De är varken svåra eller gammaldags.

4 Vad tycker Gud och kyrkan om att man skämtar och kanske driver med religion?

–Det tål kyrkan, och Gud också, tror jag. Särskilt roligt är det när kyrkans folk skämtar om sig själva, tycker jag. Självdistans är det roligaste som finns! Både Gud och präster och musiker och begravningsentreprenörer tål skämt. De flesta i alla fall.

5 Får kristna lyssna på vilken musik som helst?

–Ja, vi får lyssna till vilken musik vi vill, äta vilken mat vi vill, ha på oss vad vi vill, vi får läsa vad vi vill och se vilka filmer vi vill. Hela poängen med kristen tro är frihet – frihet att leva bra och kärleksfulla och meningsfulla liv. Gud har gett oss den fria viljan, och det betyder att vi väljer själva och har ansvar själva. Det skulle i och för sig kännas fel att spela låtar med massor av svordomar i. Då skulle nog många som kommer till kyrkan bli ledsna.

Din folkhögskola
i Helsingborg

Teaterpedagogutbildning

1-årig kurs som rustar dig för att jobba som teaterpedagog och projektledare inom kultur och social utveckling.

Barn- & ungdomsledare

En kurs som utvecklar och kompetenshöjer dig som arbetar som barn- och ungdomsledare inom Svenska kyrkan. Deltid 25% under 1 år, halvdistanst.

Bibelskola på distans

Kursen ger dig kunskap och redskap för att bättre kunna förstå Bibelns texter och därmed kunna fördjupa livsförståelse och tro. Deltid 25% under 1 år på distans.

Konferens med sundsutsikt

Sundsgården är även en prisvänlig och miljömärkt konferensanläggning med enastående havsutsikt över Öresund. Välkommen att kontakta oss!

**Ansök
nu!**

Sundsgårdens folkhögskola · Helsingborg · 042-19 38 00
info@sundsgarden.se · www.sundsgarden.se

SOMMAR I CITY?

Mysiga *Djurgårdskyrkan* är platsen för dig som är kvar i stan i sommar! Här erbjuds konserter, föredrag, konstutställning, mässor och andakter. Det trevliga caféet i kyrkans trädgård serverar kaffe, smörgåsar, bullar och kakor. *Varmt välkommen!*

ÖPPET 2-30 JULI
TIS-LÖR 12:15-16:30, SÖN 12:15-14:30
DJURGÅRDSVÄGEN 74

Svenska kyrkan
OSCARS FÖRSAMLING

DAG HAMMARSKJÖLDSLEDEN

en pilgrimsled mellan Abisko och Nikkaluokta

Beställ **VÄGEN DU SKA FÖLJA DEN**, en handbok för pilgrimsvandrare efter Dag Hammarskjöldsleden. Boken har engelsk sammanfattning. Pris 100 kr + porto.

LULEÅ STIFT
lulea.stift@svenskakyrkan.se
Tel 0920-26 47 00

Svenska kyrkan
LULEÅ STIFT

Kuggaviksgården

Åsa vandrarhem STF

Den perfekta platsen för läger, konferens eller semester. Barnvänlig badstrand och härlig miljö. Vandrarhem eller bed & breakfast, självhushåll eller helpension – du väljer själv. Öppet året runt. 80 bäddar i 2- och flerbäddsrum. Anläggningen ägs av nykterhetsrörelsen och är därför fria från alkohol och andra droger.

Varbergsvägen 1894,
439 55 Åsa
Tel: 0340-65 12 85
E-mail: kuggavik@tele2.se
www.kuggavik.se

SVENSKA
TURISTFÖRENINGEN

Någonstans befinner vi oss i exil från vårt artväsen, tror Göran Greider, för när människor träder in i en trädgård så förändras de.

FOTO: JOHANNA NORIN

I trädgården finns TIDLÖSH

VI BÄR alla med oss en trädgård. Många en risig och rätt misskött villaträdgård där det ändå finns något som någon tyckt om en gång. En taggig påminnelse; en berberisbuske, rabarber, ett igenvuxet potatisland, ett gullregn.

Eller en trädgård med djupa avtryck från Eden, urplatsen som vi alla härstammar från. Stället dit vi återvänder för den allra sista anhalten dagen då vi lämnar in: Jord skall du åter varda.

Där trampar vi upp stigar i gräset och drar in den friska luften, full av löften om ett liv och harmoni med årstiderna. Samt den starka driften att lämna någonting efter oss, ett eller flera egna avtryck. För den som planterat ett träd har inte levt förgäves, som ett kinesiskt ordspråk säger.

Poeten, journalisten och debattören Göran Greider har just skrivit en skönt tidlös bok: en blandning av handbok och tänkebok, som heter *I trädgården hörs andra ekon*, (Ordfront). Och det är just otidsenligheten som gör den så spännande och aktuell.

ATT HAN är en lärd karl, Göran Greider. Men hans kunskaper om och kärlek till trädgården har kanske inte varit allom bekanta, även om han tassat fram i genren tidigare i böcker som *Hagen, betraktelser från en by*.

Förr var det inte ovanligt med skrifter som stod med bägge fötterna i myllan samtidigt som de blickade ut över världen och drog slutsatser om vad som iaktogs. Urfadern för denna art var Henry David Thoreau i klassikern *Walden*. Sedan anslöt sig sådana som Björn Berglund med *Hallonmänniskan* och Rolf Edberg med *Vid trädets fot*. Och nu har alltså Göran Greider blåst liv i genren igen.

VI MÖTS en sån där dag som antingen kan kallas vinterns sista eller vårens första, över en kopp svart kaffe på biblioteket vid Årsta torg. Under bordet snusar Stina, hans engelska springerspaniel som har vinterpälsen kvar vilket hon kan behöva, för uppe på gården i Dala-Floda i Västerdalarna härskar kölden fortfarande.

Vi pratar om arvet, om trädgården vi bär inom oss och som vi försöker anlägga om igen. Och igen och igen.

– Farfar Henning hade en stor trädgård på Repslagarvägen i Vingåker, minns Göran. Han var skraddare men hade nog egentligen

sitt hjärta i trädgården som innehöll mängder av nyttoväxter. Den var också anlagd med gångar som löpte i olika nivåer och med stora höjdskillnader vilket jag har i min också. Fast jag har inte lika mycket nyttoväxter som han hade vilket han nog skulle skakat på huvudet åt. Men farfars trädgård sitter i mitt sinne och när jag arbetar med min är det nog hans som jag är ute efter. Och min fars, som han i sin tur kopierade efter farfars.

Någonstans befinner vi oss i exil från vårt artväsen, tror Göran Greider, för när människor träder in i en trädgård så förändras de. Någonting händer och de blir lite mer fredliga.

– Jag tror att vi alla har en bild av en paradisisk trädgård i sig. Får vi minsta chans att återskapa den gör vi det; tillbaka till Eden. Vårt grundtillstånd är att återvända till platser där läckra frukter växte vilt, inte till det slitsamma jordbrukslivet.

ODLARE SÄTTER sina avtryck och Göran tycker att buskar och fruktträd, stenar och ängar bör prioriteras före gräs och rabatter.

– Gräset är ju ett sextiotalspåfund. Det skulle vara enkelt med trädgården och man behövde inte längre bärbuskar och fruktträd. Allt gick ju att köpa i affären. Och så fick vi de perfekta och sterila ytorna i stället, ett slags parkeringsplatser med utrullad gräsmatta.

Det blir en paradox eftersom vi ändå har chansen att med enkla medel skapa vårt Eden på hemmaplan. Det räcker med att sätta några buskar och träd och placera ut lite stenar så har man snart en riktig trädgård i stället för överambitiösa rabatter som ingen orkar med.

ÄRDÅ någon årstid bättre än en annan? Njae, det går knappast att välja. Våren med fåglarna skapar en sån rymd över allting och sommaren är sommar förstås. Fast han propagerar för vintern i boken. Det är en mycket vacker tid.

– Vintern anses ju allmänt som en tid då inte trädgården lever. Men titta på den efter ett snöfall. Då bolltislarna fått pälsmössor av vit snö och trädgårdsmöblen har vita överdrag av fluff.

Vintervilan känns viktigare för vart år som går, tycker han:

– Jag är ingen fanatisk trädgårdsodlare

”Vårt grundtillstånd är att återvända till platser där läckra frukter växte vilt, inte till det slitsamma jordbrukslivet.”

längre. Det var jag nog för fem, sex år sen. Jag minns hur jag flög ut när det började regna häftigt med ett stort paraply i handen för att hålla över en kungslilja som var extra känslig. Sånt har jag slutat med och nu tycker jag att jag uppnått ett slags balans i mitt intresse.

Dessutom är det skönt att inte behöva lyfta ett finger i trädgården.

VAD ÄR då det bästa med en trädgård?

– När det kommer till kritan är det nog det stilla rum som uppstår en sommarkväll när jag sätter mig på min gamla stenbänk. Det är en smått religiös känsla och nåt som inträffar när man inte behöver göra nånting, säger han.

– Visst är det kul att skörda morötter men det är mer värt när bruset upphör och allt stannar av. Förmodligen är det vad som brukar kallas trädgårdsterapi. Stillheten som uppstår i världens absoluta medelpunkt. Det är lite som i ett kyrkorum en sommardag när man stiger in och får känna svalkan och stillheten. Precis som i en trädgård.

Göran Greiders bok är späckad med små inpass av information och glada infall, som en spotfyllista med lämplig trädgårdsmusik eller science fictionfilmer om trädgård som Triffidernas dag om köttätande växter.

Eller den europeiska trädgårdens historia på en minut och massor av egen poesi. Listor med goda råd att tänka på för varje årstid: Titta nära på dina blommor! Ecce Floria!

Och uppmaningen att ta tillvara alla äpplen. Tusentals ton som bara ligger och ruttnar när man i stället kan ta dem till ett musteri och göra världens näst godaste dryck.

DEN GODASTE, syrénsaft, finns förstås också recept på: Klipp av 20 fina syrenblomskvistar. Dra av själva blommorna och lägg dem i en liter vatten som får koka upp. Tillsätt ett kilo socker och 30 gram citronsyra. Sila av och häll på butelj.

– Faktum är att syrénsaft är den godaste saft jag druckit, säger Göran Greider med eftertryck.

GÖRAN TONSTRÖM

ETEN

En oas i storstan

Till julmarknaden kommer över 8 000 besökare, och mellockvällar och högmässor drar fulla hus. Svenska kyrkan i London står på alla sätt mitt i byn, även om byn är en metropol. Och när tillvaron rubbas av terrorattentat, eller Brexit lägger ett dis över framtiden, då är kyrkan en särskilt viktig mötesplats.

UNDER HÖGMÄSSAN i Ulrika Eleonora kyrka på Harcourt Street i London, bara ett stenkast från svenska ambassaden, predikar kyrkoherde Anders Alberius om hopp. Det är den tredje söndagen i fastan.

Några dagar senare mejar en bil på Westminster bridge avsiktligt ned fotgängare på sin väg mot parlamentet. Diakonen Helen Calner har precis passerat attentatsplatsen när sirenera börjar ljuda. Hon ska besöka en församlingsbo på ett sjukhus i närheten. Där blir hon med alla andra inlåst i flera timmar.

– Jag är tacksam att jag hann komma i säkerhet och jag är inte rädd. Vi befinner oss i en mycket säker storstad där polis och säkerhetstjänst har bra strategier som fungerar, säger Helen Calner strax efteråt. Samtidigt förbereder hon sig på att sitta i samtal med oroade församlingsbor.

I London finns omkring 50 000 mer eller mindre bofasta svenskar, i hela Storbritannien 100 000. Svenska kyrkan i London ska räcka till för alla. Precis som i Sverige fungerar den som ett kriscenter och attentatet utanför det brittiska parlamentet ökade beredskapen även i kyrkan.

DEN VACKRA gamla kyrkan får närmare 60 000 besök om året, men den är särskilt viktig när tryggheten i församlingsbornas liv är under attack. Orsakerna kan vara många: ett terrordåd, Brexit, ett förlorat jobb eller en närståendes bortgång.

– Vi har en stark funktion som gemenskap. Det spelar roll att vi är Svenska kyrkan, det ger oss ett stort förtroende- och trygghetskapital. Men även den som inte har en relation till kyrkan hemma i Sverige kommer hit, säger Helen Calner.

Kyrkoherden instämmer. Att befinna sig utanför Sverige ger särskilda förutsättningar för kyrkligt arbete, menar han. Ung i London, en träffpunkt för au pairer, studenter och

andra unga, samlar ofta närmare 80 ungdomar, och när kyrkan ordnar mellockvällar eller idrottspub blir det fullsatt. Vilket det ofta blir även under högmässan.

– Den här församlingen sjuder. Vår unika ”marknadsfördel” är språket, den svenska kulturen, och högtiderna som firas på svenskt sätt. För oss är det viktigt att det är lätt att komma hit. Vi ska vara en levande diakonal kyrka och vi har låga trösklar. Även de sociala evenemangen som mellockvällarna är ett evangelisationsarbete, säger Anders Alberius.

FLERA AV evenemangen ingår i insamlingen till kyrkans verksamhet, julmarknaden med över 8 000 besökare är en riktig kassako. Även Luciafirandet som förra året firades i Westminster Cathedral och Southwark Cathedral drar in pengar. Det blir tolv olika framträdanden, tio i Ulrika Eleonora kyrka, och de 5 000 biljetterna tar snabbt slut.

Församlingsmedlemmarna bidrar också med donationer och till en fasadrenovering samlade församlingen in 122 118 pund. Även kyrkans nya flygel är inköpt för skänkta pengar. Budgeten på 10 miljoner kronor går inte helt ihop och förra året saknades en halv miljon. Svenska kyrkan i London har nu en särskild anställd för att organisera insamlingar.

Även den diakonala verksamheten i London är omfattande och den underlättas av att det finns många kontaktytor i församlingen. Att få fatt i volontärer är lätt, många som har haft sina barn i svensk söndagsskola eller träffat vänner på kyrkans café vill ge tillbaka:

– Det här är en församling där alla visar stor omsorg om varandra. De berättar för oss om någon behöver stöd. Ofta får äldre eller sjuka besök av någon som bor i deras närhet, berättar Helen Calner.

Seniorluncherna underlättar för äldre

De som en gång haft sina barn i en barngrupp, blir ofta volontärer själva.

svenskar att ha fortsatt kontakt. Av de äldre är främst många svenska änkor i behov av stöd, dels därför att det kan bli ensamt när maken dör och dels därför att många äldre kvinnor i Storbritannien har mycket små pensioner.

Men den grupp Helen Calner träffar mest är unga vuxna som kommer till London för att studera eller arbeta. När allt fungerar annorlunda än i Sverige kan behovet av gemenskap plötsligt uppstå – svensk gemenskap.

– Den som är hemma har sitt skyddsnet, men vi lämnar det när vi far till ett annat land. Då är det kyrkans uppgift att hjälpa människor att hitta trygghet i de nya sammanhangen, säger Helen Calner.

De yngre bryr sig inte nämnvärt om Brexit, men för den som har barn eller många år bakom sig i Storbritannien kom resultatet av folkomröstningen som en chock.

– Vi blev alla mycket förvånade. Vad hände? Media har förvärrat oron, det har funnits så många spekulationer som helt saknar grund. Fortfarande blir det diskussioner här så snart något blåsts upp i tidningarna. Vår roll är att påminna om fakta, säger Helen Calner.

DEN SVENSKA ambassaden har varje månad möten med kyrkan och andra svenska organisationer, för att alla ska ha tillgång till korrekt information. Tyngdpunkten under våren har varit Brexit. Det visade sig att många hade frågor och de flesta på en personlig nivå. Det handlade om ekonomisk och social trygghet, och medborgarskap.

– Framför allt tre råd kom fram: Följ utvecklingen. Håll ordning på alla papper, dokumentera in- och utresor. Sök permanent uppehållstillstånd omedelbart, längre fram kommer det att bli långa väntetider, berättar Anders Alberius.

Han tillägger att det finns så många

Elin Staaf-Zavery och maken Yusuf Zavery är inte oroade av Brexit för egen del, men ser risken att Storbritannien förändras.

”Den här församlingen sjuder”, säger Anders Alberius, vikarierande kyrkoherde i Svenska kyrkan i London.

150 ÅR

skulle det ta att behandla alla ansökningar om permanent uppehållstillstånd för alla de EU-medborgare som är bosatta i Storbritannien i dag – om man arbetade i den normaltakt som råder i dag. Det är dessutom en krävande process som många drar sig för så länge de inte måste.

EU-medborgare bosatta i Storbritannien att det kommer att ta 150 år att behandla alla ansökningar, med nuvarande takt.

Ett par månader därpå och Brexit har blivit något alla förhåller sig till efter förmåga. Vissa med ilska, andra genom att distansera sig från det som en gång kändes som ett bra land att tillbringa resten av sitt liv i. Som Elin Staaf-Zavery, söndagsskoleförälder:

– Först blev jag chockad, men nu tänker jag att vi kanske får flytta någon annanstans. Det finns många bra platser att bo på. För egen del är jag inte orolig, vi klarar oss alltid.

JACOB EBORN instämmer. Han är Londonbo sedan 2009 och numera förälder till fyraåriga Maj som går i söndagsskolan.

– Men jag är inte heller orolig för min egen del. Jag vill inte att vi ska behöva lämna London, men om det liberala London vi känner försvinner vill jag inte heller vara kvar. Och jag tycker redan att vi kan se tecken på en annan attityd till invandring, och en mer bakåtsträvande arbetsmarknad.

Såväl han själv som Elin Staaf-Zavery har bekanta som har sökt permanent uppehållstillstånd och fått nej – de befinner sig i en ålder då många får barn. Att vara föräldraledig kan innebära att man missar avgörande månader i arbete och därför får avslag. Mest framgångsrika är de som anlitat advokathjälp inför ansökan.

– Man måste kunna systemet. Hemma i Sverige litat vi på att våra myndigheter är snälla och arbetar till vår fördel, men här får man inte samma hjälp att fylla i blanketter och annat. Samtidigt funderar jag över hur svårt det får bli, eller hur förnedrande det får bli, innan jag måste överväga om Storbritannien har gjort sig förtjänt av att jag stannar här, säger Jacob Eborn.

OCKSÅ VETERANERNA i kyrkan förbereder sig för en framtid som kanske ser annorlunda ut. Författaren och översättaren Eivor Martinus, aktuell med boken ”I går sjöng Näktergalen” som handlar om makens insjuknande i alzheimers, har sedan 60-talet varit djupt engagerad i svenska kyrkan i London. Hon har brittiska barn och barnbarn, men hon har också ett hus i Blekinge. Det kommer att få hysa henne på heltid om någon kommer på tanken att begära att hon söker permanent uppehållstillstånd.

– Det är 85 sidor som ska fyllas i och det kostar tusentals pund. Jag vill inte krypa för att få bo kvar efter så många år i det här landet. Jag älskar London, särskilt kulturlivet, men Brexit är det mest vansinniga som hänt. Jag tror många europeer återvänder hem, säger hon.

I caféet ser hon många bekanta ansikten efter denna högmässa. På flera håll tar man Brexit med ro, för egen del. Den som

”Vår unika ’marknadsfördel’ är språket, den svenska kulturen, och högtiderna som fras på svenskt sätt. För oss är det viktigt att det är lätt att komma hit.”

är gift med en britt och har arbetat i många år ”lämnar väl in de där pappren” om hen måste. Men oron för vad flera betecknar som hatkampanjer mot personer med utländskt utseende är påtaglig. London förändras. Flera i församlingen har vittnat om främlingsfientlighet, men svenskar verkar annars vara förskonade jämfört med andra nationaliteter.

Brexit har öppnat för en hårdare attityd, konstaterar Eivor Martinus.

– Men kyrkan är min fristad. Jag umgås med så många människor i församlingen och jag kan komma hit när jag känner mig nere. Eller när jag känner sorg. För mig är den ett extra hem.

TEXT & FOTO: MARIKA SIVERTSSON

Fotnot: Anders Alberius var vikarierande kyrkoherde fram till den 20 april. Den nya kyrkoherden Eric Muhl tillträdde den 1 maj.

Välkommen till Göteborg och Västsverige!

Kyrkans informationscentral hjälper dig på resan

Telefon 031-731 88 80
Besök oss i domkyrkan!
må-fr 12.30-16, to-17, lör 10-14
www.svenskakyrkan.se/goteborg/informationscentralen

Svenska kyrkan
INFORMATIONSCENTRALEN
I GÖTEBORG

Sex skäl att välja Glasögonmagasinet:

1. Pressade priser på kända varumärken.
2. Optiker legitimerade av socialstyrelsen.
3. Fodral/putsduk ingår i glasögonköpet.
4. Fri service/justering och 1 års Allrisk.
5. Alltid det senaste inom glasteknologi.
6. Vi säljer alla kända kontaktlinsmärken.

Välkommen in!

glasogonmagasinet.se

GRATIS SYNUNDERSÖKNING

VÄRDE 395:-

Synundersökningen avser glasögon och utförs av legitimerad optiker.
T.o.m. 17-06-19. Inget köptvång. Intyg, recept etc. debiteras.

HELSINGBORG Bruksgatan 25, T. 042-18 38 88

LANDSKRONA Borgmästarg.18, T. 0418-41 18 30

UMEÅ Kungsgatan 45, T. 090-343 58 08

LULEÅ Köpmangatan 40, T. 0920-45 07 18

Kvalitet & service
till rätt pris!

Här är det gott att vara!

Fyra mil söder om Jönköping hittar ni Stiftsgården Tallnäs. Här kan ni vandra utmed Linneshöjden eller slå er ner en stund i vårt kapell.

**Vandrarhem • Kurs & Konferensgård
Festmåltider • Catering • Helårsöppet**
info@tallnas.se • tel 0370-720 50
www.tallnas.se • Välkommen!

Pilgrimsvandra strax norr om Stockholm

Natur, kultur och andlighet är ledord på vägen i ett historiskt landskap med tusenåriga anor. Du som vandrar väljer ditt eget fokus!

För mer info om leder, karta, öppettider m m, besök vår hemsida: www.vallentunaforsamling.se
Vi finns även på Facebook.

Musik i sommarkväll

Jönköping 2017

Under sommaren har du möjlighet att åter få uppleva och njuta av ett antal olika konserter i Jönköpings kyrkor. Hela tjugotre konserter i olika genre och på olika platser. Hoppas att du hittar något som kan förgylla din sommarkväll.

www.svenskakyrkanjonkoping.se

Svenska kyrkan
JÖNKÖPING

Inte så bara

– om reformationen och att vara evangelisk-luthersk kristen

Boken beskriver reformationens historiska bakgrund och utveckling och dess centrala tankeinnehåll. Boken ger en god introduktion till vad det innebär att vara evangelisk-luthersk kristen också idag. **159:-**

Ord för dagen

Andaktsbok för hela året

I Ord för dagen finns för varje dag under ett år en bibelvers med utläggning ur Luthers skrifter. Andaktsboken har kommit i många utgåvor och BV-Förlag gläds över att kunna ge ut den på nytt i reviderad språkdräkt. **225:-**

NYHETER!

BV-FÖRLAG

Bokhandel i Helsingborg
Bruksgatan 27
Öppet, tis och tors 11-17

042-14 57 22
info@bvforlag.se
www.bvforlag.se

I denna serie beskriver Maare Tamm olika aspekter av människans förhållande till krig. Serien består av fyra delar. I den förra delen i Kyrkfönstret avhandlades Del 2: Primitiva krig. I denna del beskrivs de krig som människor har företagit sig i Guds namn.

Del 3: Krig i Guds namn

Krig i Guds namn

REDAN I början av vår historia bekämpade människor varandra i Guds namn. Gamla Testamentet lyfter fram bilden av Israels folk som det utvalda folket, ett folk som för ett heligt krig. I andra Moseboken får vi läsa att Gud kallade Mose och förnyade det förbund, som han hade slutit med Noa, och sa: "Jag sluter nu ett förbund med er... Jag skall driva bort amoréerna, kananéerna, hettiterna, perisséerna, hivéerna och jevuséerna för dig". Mose, som var den förste av israeliternas stora profeter, ledde sitt folk ur Egyptens fångenskap och ut i Sinaiöknen.

På Sinai berg överlämnade Gud sina bud, inskrivna på stentavlor, till Mose. Dessa bud bestod av strikta regler som gällde för judarnas liv och leverne. I och med att Gud sluter förbund med ett folk bland alla andra folk blir han till en politisk gud som känner bara vän och fiende, och som hjälper sitt folk mot dess fiender. Medan gemenskapen inåt regleras av stränga lagar, till exempel förbudet mot att dräpa, är så gott som allt tillåtet utåt, mot fienderna. Bibeln skildrar erövringen av landet Kanaan som en enda massaker. I femte Moseboken står det att läsa: "Men i städer som tillhör dessa folk och som Herren, din Gud, vill göra till din egendom får du inte skona en enda levande varelse".

MOSES EFTERTRÄDARE, Josua, fick mellan 1220 och 1200 f. Kr. leda israeliterna in i Kanaan och grunda Israel. När Josuas bok börjar har den 120-årige Mose dött. Gud befäller Josua att gå över floden Jordan in i Kanaans land. Josua erövrar ett territorium som andra människor råkar bebo, han mördar och plundrar, använder spioner, sprider fruktan och stakar ut nya gränser kring det som han med urskillningslöst våld har kommit åt. Om erövringen av staden Aj finns följande att läsa: "Herren sade till Josua: Var inte rädd, fäll inte modet. Ta med

Irakiska soldater patrullerar framför en syrisk-ortodox kyrka i Mosul. Staden ockuperades av Islamiska Staten 2014 och befriades av Irakiska armén i början av 2017.

FOTO: PAULJEFFREY

dig allt krigsfolk och dra ut mot Aj... Ordna ett bakhåll på andra sidan staden". Den Gud som tvingade israeliterna att kriga var en krigsgud som var känd under namnet Jahve Sebaot, härskarornas Gud. Han tog lidelsefullt parti och visade föga medlidande med andra än med sitt utvalda folk. Under långa historiska tider levde föreställningarna om Gud som den som strider för sitt folk kvar hos israeliterna, och de var trösterika. Livet och ordningen skulle triumfera över våldet och döden, fruktbarheten skulle följa efter torrperioder av ofruktbarhet, och hotet om krig och utplåning skulle avvärjas därför att Jahve skulle strida för sitt

folk och vara dess värn och styrka.

Efter Josua följde krig på krig under hundratals och åter hundratals år. Det var inga rättvisa krig eftersom Gud för det mesta stod på israelernas sida, men många av dem var så kallade heliga krig eftersom de skedde på Guds uppmaning. Sådana stridigheter pågick ända till Jesu födelse. Med Jesu liv inträdde

en förändring. Jesu lära stod i kontrast mot den brutalitet som präglade det judiska Jahve. Jesus prisade mildhet och anspråkslöshet, han välsignade de fattiga och de ödmjuka och sade att människan borde likna ett oskyldigt barn. De värden han hyllade stod i motsats till vad han kallade "världen", som enligt hans mening

"Förföljelser av kristna har dock aldrig upphört. De pågår även i dag."

FORTSÄTTNING ►

”Vill då Gud verkligen krig? Eller är det människor som använder Guds namn för att berättiga sina egna krig eller sitt eget våld?”

upphöjde egoism. Jesus menade att man inte borde hämnas orättvisor utan om man blev slagen på den ena kinden borde man ”vända den andra kinden till”.

EN SÅDAN syn skapar inga krig, åtminstone trodde man det. Och så var fallet i början. Kristna blev inga krigare, i stället blev de offer. Jesus sa att han var Guds son, den Messias som man väntade på inom judendomen, men denne Messias var inte en krigarkung som skulle leda judarna till seger och till herrevälde i den här världen. I stället blev han en syndabock som skulle offras och genom sin martyrdöd på korset besegra döden. Jesu anspråk dog emellertid inte med honom, utan kom att erkännas av allt fler och fler människor. Men samtidigt räknade Jesus med att det inte går att hålla fred med alla människor. Det framgår bland annat av den bekanta strofen från Matteusevangeliet: ”Tro inte att jag har kommit med fred på jorden. Jag har inte kommit med fred utan med svärd”. I bildspråkets form säger Jesus att hans sändning ska stöta på motstånd hos många. I linje med dessa ord ligger förutsägelserna om att hans lärjungar i alla tider ska bli förföljda.

I ROMARRIKET konfronterades kristendomen med den hellenistiska kulturen. Detta ledde så småningom till konfrontationer. Jesu lärjungar mötte många förföljelser, både från judar och från romare, speciellt under kejsar Neros tid. I juli år 64 förstördes stora delar av Rom i en brand, och när Nero blev misstänkt för att ha anlagt branden avledde han misstänkarna genom att lägga skulden på anhängarna av denna irriterande sekt. De första avrättningarna av misstänkta följdes av mer omfattande arresteringar av kristna, som sedan avlivades genom olika raffinerade metoder. Under århundraden som följde skedde många förföljelser. Men under den romerske kejsaren Konstantin den store (272-337) förändrades situationen för de kristna, som fick religionsfrihet och ökat inflytande.

Konstantin sammankallade konciliet i Nicaea år 325, vilket inledde favoriseringen av kristendomen i romerska riket och kom att bli avgörande för kristendomens framtid. I Nicaea samlades biskopar till det första ekumeniska kyrkomötet. Därmed var grunden lagd för en rikskyrka. År 392 blev kristendomen den enda tillåtna religionen i hela

Romariket. Tidigare var kristendomen statsreligion enbart i Armenien och Etiopien.

Förföljelser av kristna har dock aldrig upphört. De pågår även i dag. Enligt International Society for Human Rights drabbar 80 procent av all religiös förföljelse i dag troende kristna. Det handlar därmed om den mest förföljda religiösa gruppen i världen. Att förföljelsen är global och mycket omfattande framgår även av en förteckning över världens farligaste länder för kristna som just publicerats av den internationella hjälporganisationen Open Doors. Högst upp i förteckningen finns kommunistiska Nordkorea. Ett annat av de verkligen farliga länderna för kristna är Somalia. Även i Nigeria, Pakistan och Indien är situationen allvarlig. Vid sidan av dessa länder är situationen svårast i Mellanöstern – i vissa områden talas om en religiös rensning. På senare år har förföljelsen ökat, vilket har medfört att några av världens äldsta kristna församlingar är på väg att helt försvinna.

TILL VÄSTERLANDETS heliga krig hör korstågen. Dessa har aldrig upphört att fascinera och förarga. De har skildrats som krig som har utförts i Guds namn, utförda av modiga riddare drivna av kristen glöd, men även av barbariska lycksökare som mördade, våldtog och plundrade i hungern efter makt och rikedom. Låt oss i det följande se litet på de klassiska korstågen.

Från 600-talet började det växa fram ett hot från en konkurrerande religion - islam. Islam uppstod på 600-talet i Arabien och dess grundare var Muhammed. Geografiskt sett fanns islam i ett område med vaga gränser bortom det romerska rikets sydöstra del. I ett ödsligt och sandigt landskap levde nomadiska arabstammar och inget tydde på att det som hände i den avlägsna orten skulle få någon inverkan på den civiliserade världen. Men kristenheten togs på sängen av snabbheten i islams framryckning. Redan inom en enda generation efter profetens eget frånfall, år 632, började islams ökenkrigare belägra Konstantinopel. I början på 700-talet erövrade muslimer även Jerusalem, den Heliga staden. Jerusalem blev efter Mecka och Medina islams tredje heliga stad. Under 700-talet levde de tre Abrahamreligionerna – judendomen, kristendomen och islam – i samexistens i Jerusalem. Men situationen rymde en inneboende spänning. I över sex hundra år hade det förekommit konflikter mellan judar och kristna, nu började allt fler muslimer ta för

givet att islam var den sanna religionen till vilka de andra skulle underordna sig. Under sådana förhållanden blev samexistensen mycket svår. Spänningen växte och ledde så småningom fram till korstågen.

I mitten av 1000-talet hade Palestina ödelagts av krig och var full av plundrare och stråtrövare. Det var svårt att erbjuda skydd till de skaror av pilgrimer som var på väg till Jerusalem. I allt större utsträckning råkade pilgrimerna ut för fientliga reaktioner. Dessutom ansåg de att det Heliga landet skulle tillhöra kristenheten och inte islam. Jerusalem tedde sig för kristna som jordens medelpunkt, en plats som kanske var mer verklig för dem än någon av Europas huvudstäder. Denna heliga stad var nu ockuperad av fienden. Det var denna folkliga känsla som påven Urban II tog tag i när han kallade kristenheten till Jerusalems försvar. Senhösten 1095 anlände påven Urban II (1035-1099) till Clermont i Frankrike för att hålla ett kyrkomöte. Vid mötet i Clermont riktade påven en appell till Europas präster, riddare och fattiga, i vilken han manade till heligt befrielsekrig. Han bönföll riddarna att skynda till sina trosfränders hjälp i Anatolien och befria Jerusalem från muslimer. Det blev utgångspunkten till korstågen, som blev nio till antalet.

Det som karakteriserade korstågen var att de bars av en mäktig våg av religiös och krigisk hänförelse som inte kom från någon kung eller kejsare, som var brukligt vid krig, utan hade beordrats av Gud via påven. Ingen världslig ledare hade kunnat kalla samman Europas ridderskap kring korset som förenande symbol. Men även om många drabbningar utkämpades och många människor dödades blev korstågen i sin helhet ändå ett misslyckande. Man började fråga sig om dessa korståg verkligen var Guds vilja. När 1400-talet inleddes hade de helt förlorat sin kraft. Syftet med dem hade varit att samla kristenheten och slå tillbaka de muslimska arméerna. I stället ledde de till att den blodtörstiga kristna fanatismen skapade den lika blodtörstiga islamiska fanatismen, vilket blev inledningen till en tusenårig fientlighet mellan islam och väst.

I VÄST betraktas korstågen idag som en beklagansvärd historisk händelse, och det har varit en belastning för kyrkan ända in i vår tid. Våren 2000 bad påven Johannes Paulus II om förlåtelse för alla synder som den romersk-katolska kyrkan gjort i religionens namn. Han ville med detta rena kyrkans minne och hans budskap var att våld aldrig mer ska utövas i Guds namn. Men i den muslimska världen är korstågen fortfarande påtagligt närvarande. Jihad eller Heligt krig har i dag blivit ett välkänt begrepp.

Idén om jihad eller Heligt krig har funnits

Medlemmar från den kristna milisen Nineveh Plain Protection Units patrullerar den kristna staden Qaraqosh som ockuperades av Islamiska Staten 2014.

i islam redan från korstågstiden. Muslimska rättslärdade hade redan under denna tid lagt fram en idé om världen som uppsplittrad i två delar – Fredens hus eller Dar al-islam, där en sant islamisk härskare styrde, och Krigets hus, Dar al-harb, där islam inte innehade makten. Man ansåg att muslimerna hade en helig plikt att sträva efter att Fredens hus skulle överta krigets plats. Den arabiska roten till ordet ”att sträva efter”, JHD, gav upphov till ordet jihad, som innebär alla former av strid för ett gott ändamål. I islamska läran brukar man skilja mellan ”större jihad” och ”mindre jihad”. Den större jihad innebär en inre kamp mot ondska eller frestelse, ungefär som man inom kristendomen kom att tala om ett heligt krig mot synden. Den mindre jihad avsåg ett heligt krig i den rent militära betydelsen. De flesta västerländska författare använder begreppet jihad i den senare betydelsen.

BÅDE BEGREPPEN jihad och korståg har i dag ändrat sina betydelser. De ursprungliga betydelserna kan ses som relikter från en tidigare tidsålder, som har överlevt in i nutiden men med annorlunda innebörd. I det sekulariserade väst kan i dag ordet korståg stå för många olikartade händelser - som korståg mot narkotikasmuggling, människohandel

eller kriminalitet. Men när president George W. Bush efter terrordåden den 11 september 2001 beskrev kampen mot al-Qaida som ett korståg mot den internationella terrorismen var han nära den betydelse som korstågen haft i historien.

FRÅN ISLAMSKT håll används jihad, det heliga kriget, frikostigt numera. Under Kuwaitkriget 1990-1991 ville Iraks dåvarande president Saddam Hussein ikläda sig Saladin's mantel, den kurdiske krigaren från det tredje korståget. Saddam menade att både han och Saladin var födda i samma stad, Tikrit i irakiska Kurdistan, och hade samma mål, att bekämpa icke-muslimerna. Även den palestinske presidenten Yassir Arafat såg sig som en modern Saladin och blev hyllad som en sådan. I stridigheterna mellan Israel och Palestina såg han sig som muslimernas förkämpe, och i de terrordåd och den retorik som han använde var det lätt att dra paralleller till korstågen. Den saudiske terrorledaren Usama bin Ladin och hans efterföljare i al-Qaida använde korstågsretorik för att legitimera terrorn.

Islamisterna av i dag anser att Heligt krig eller krig i Guds namn kan användas på vilken fientlighet som helst. Exempelvis har

vissa radikala militanta islamistiska organisationer som Al-Qaida, IS, talibaner m.fl. utlyst jihad eller Heligt krig i Guds namn mot hela västerlandet. Som vi kan se lever korstågen och andra krig i Guds namn idag i bilder, talesätt och politisk retorik varhelst det finns en ideologisk konflikt mellan kristna och muslimer. Våldet, oavsett vem som utövar det, berättigas som en nödvändighet sanktionerad av Gud.

VILL DÅ Gud verkligen krig? Eller är det människor som använder Guds namn för att berättiga sina egna krig eller sitt eget våld? Ser vi vad Bibeln skriver om detta kan vi konstatera att åtminstone vissa krig i Gamla Testamentet var påbjudna av Gud. Det var Guds vilja att Israel skulle kämpa för sin frihet och för sin existens som folk. Men redan från Nya Testamentets tid har man svårt att acceptera tanken om heligt krig. Dagens olika korståg och krig är med all säkerhet allt annat än vad Gud önskar. Guds namn används i dag av en bred skara politiska organisationer för att injaga allvarlig fruktan hos människor och för att genomdriva sina mål.

TEXT: MAARE TAMM
MAARE.TAMM@TELIA.COM

Med engagemang för kyrkan

Många svenskar ställer upp på sin fritid för att arbeta kyrkopolitiskt. *Erika Sjöo*, 40, från Boden är en av dessa. Och till hösten är det dags för ett nytt kyrkoval.

Erika Sjöö från Boden har länge varit engagerad i kyrkan och till hösten är det åter dags för ett kyrkoval. För drygt tio år sedan debuterade hon som kyrkopolitiker och hon säger att det har varit en såväl spännande som givande tid. Engagemanget går nästan att ta på när hon med inlevelse berättar om hur viktigt hon tycker det är att vara med och bidra till Svenska kyrkan i Boden.

– Det har kanske blivit mindre folk i kyrkbänkarna. Ändå blir kyrkan bara viktigare och viktigare, säger hon.

Två år har gått sedan människor i stora mängder tvingades fly, och där Sverige var ett av de länder som tog emot de som, hals över huvud, lämnat sitt hemland.

– När jag ser vad min kyrka har gjort för att hjälpa dem som flytt blir jag varm inombords. Så många anställda och frivilliga som har gått samman. Det är fint och otroligt viktigt, säger hon.

Det är en av anledningarna till varför hon känner motivation att arbeta inom kyrkopolitiken i Boden.

I DAG har Erika Sjöö hunnit fylla 40 år och hon uppmanar unga människor att engagera sig.

– När jag klev in i det här för tolv år sedan var jag relativt ung. I alla fall då (skratt). Och jag tyckte att det krävdes lite unga tankar och idéer och det gör det fortfarande. Man har olika syn på saker under olika stadier i livet, därför är det viktigt att även kyrkan representeras av såväl unga som gamla, säger hon.

HON TYCKER att kyrkan har moderniserats och det ser hon som positivt. Bland annat vill hon att verksamheten i hela pastoratet ska fortsätta att utvecklas i en riktning där verksamheten inte bara finns i själva kyrkorummet.

– Många har inte tid att gå i kyr-

kan på de klockslag som erbjuds. Det är viktigt att kyrkan finns där människor finns, säger hon.

Tanken går till bland annat Gunnarsbyns församling, vars arbetslag har arbetat just på det sättet under en lång tid. Ett sätt som har bidragit till att många där också känner ett stort engagemang för kyrkans verksamhet, vilket inte minst har märkts i församlingens höga valdeltagande i de kyrkoval som har genomförts under 2000-talet.

– Exakt. De har arbetat på helt rätt sätt. Det ska givetvis hållas traditionella gudstjänster i våra fina kyrkor, men det är minst lika viktigt att man kan vidga verksamheten och möta människor där de är i vardagen. Att möta dem på andra arenor och på andra tider, säger hon.

HON BERÄTTAR själv hur fulltecknad hennes egen kalender är, och hur stunderna som hon får åka till fjälls med sin familj är i det närmaste heliga.

– När vi är i till exempel Adolfsström under påsken har jag många gånger tänkt ”tänk om det hade gått att fira en påskgudstjänst i Jäckvik som ligger så nära”, säger hon.

Vad kan man bidra med som kyrkopolitiker för att påverka sådant?

– Kyrkopolitiken styr ju faktiskt verksamheten lite grann genom bland annat församlingsråden. Men det är samtidigt inget problem. De som arbetar i Svenska kyrkan i Boden vill jobba som de gör.

Varför har du valt att engagera dig kyrkopolitiskt?

– För att vara med och påverka vår fina kyrka då kyrkan är en viktig del av samhället. Otroligt viktigt, om du frågar mig. Jag har också en kristen tro och den har jag haft hela livet, och jag tycker att det är viktigt att kyrkan också moderniseras i takt med det övriga samhället.

Vad har du att säga om bildandet av församlingsråd?

– Församlingsråden är så nya, och det är först nu på senare tid som det har börjat att hända någonting riktigt bra i dem.

Jag bor bara femtio meter från Mikaelkyrkan och jag är kanske bara där två gånger per år lika fullt. Man måste ställa sig frågan hur man kan möta det faktum att det är mindre och mindre folk i kyrkbänkarna.

Varför ska man rösta i kyrkoval?

– Vi har en fin kyrka. En kyrka som ska få leva vidare. En kyrka som ska finnas där för alla människor. Tillsammans ska vi vara med och forma Svenska kyrkan i Boden.

TEXT & FOTO: JOAKIM NORDLUND
JOAKIM@PRESSPRO.SE

Mötesplatsen för
Liten och stor i
Svenska kyrkan i Boden,
öppen för alla.

Vad vill du att Svenska kyrkan ska göra?
Rösta i kyrkoval 17 september.
svenska.kyrkan.se/kyrkoval

Svenska kyrkan
BODEN

”När jag ser vad min kyrka har gjort för att hjälpa dem som flytt blir jag varm inombords. Så många anställda och frivilliga som har gått samman. Det är fint och otroligt viktigt.”

I del 2 av vår artikelserie om hur kyrkan möter sorg, träffar vi kyrkogårdarnas personal. En del av deras vardag är att sköta det praktiska inför och under begravningar, och att möta kyrkogårdens besökare vid gravarna.

En plats för de efterlevande

Begravningen är över. Livet går vidare för alla andra, medan du själv är kvar i din sorg och saknad. För många är graven en plats där sorgen får sitt utlopp i många år, kanske resten av livet. Kyrkogårdspersonalen möter sorgen i alla dess skeden på sin arbetsplats.

– Alla våra medarbetare är utbildade för att kunna möta människor i sorg, förklarar Ingvar Öberg, kyrkogårdsansvarig i Svenska kyrkan i Boden.

– Senast häromdagen gick jag fram till en person som var ledsen och frågade hur det var, säger Janne Enbom, som är en av de nyare i arbetsstyrkan.

PERSONALEN MÅSTE ha en lyhördhet för om någon ser ut att behöva stöd eller kontakt, och ta sig tid att lyssna. Första mötet med anhöriga är redan innan begravningen, vid anvisningen av gravplatser.

– Det kan i vissa fall vara ett väldigt känsligt läge för de anhöriga och vi får vara medvetna om att vara extra tydliga och förstående, säger Ingvar Öberg.

Han berättar vidare att det inte är ovanligt att sorg också yttrar sig som ilska.

Sorg och ensamhet vänds ganska ofta till en praktisk fråga och vi får ibland ta emot en ilska som personer sällan skulle visa en präst till exempel.

InIngvar Öberg berättar en historia om en person som var riktigt upprörd över en sak som han hade förväntat sig skulle åtgärdas på fruns grav. Ingvar lyssnade och beklagade att det inte hade kommit till hans kännedom, och bjöd mannen att följa med så de kunde titta på det tillsammans. Under arbetet som mannen deltog i lugnade han ner sig och samtalen vände till att han började berätta.

Jag fick hela deras livs historia, om frun, vilka resor de gjort. Dagen därpå kom han tillbaka igen, med smörgåsar och kaffe och

ville fortsätta prata, minns Ingvar Öberg.

Personalen på en liten ort som Boden får räkna med att arbeta på begravningar eller köra transporter där de känner de inblandade. Under arbetet gäller det att jobba professionellt, den egna sorgen får släppas ut vid andra tillfällen.

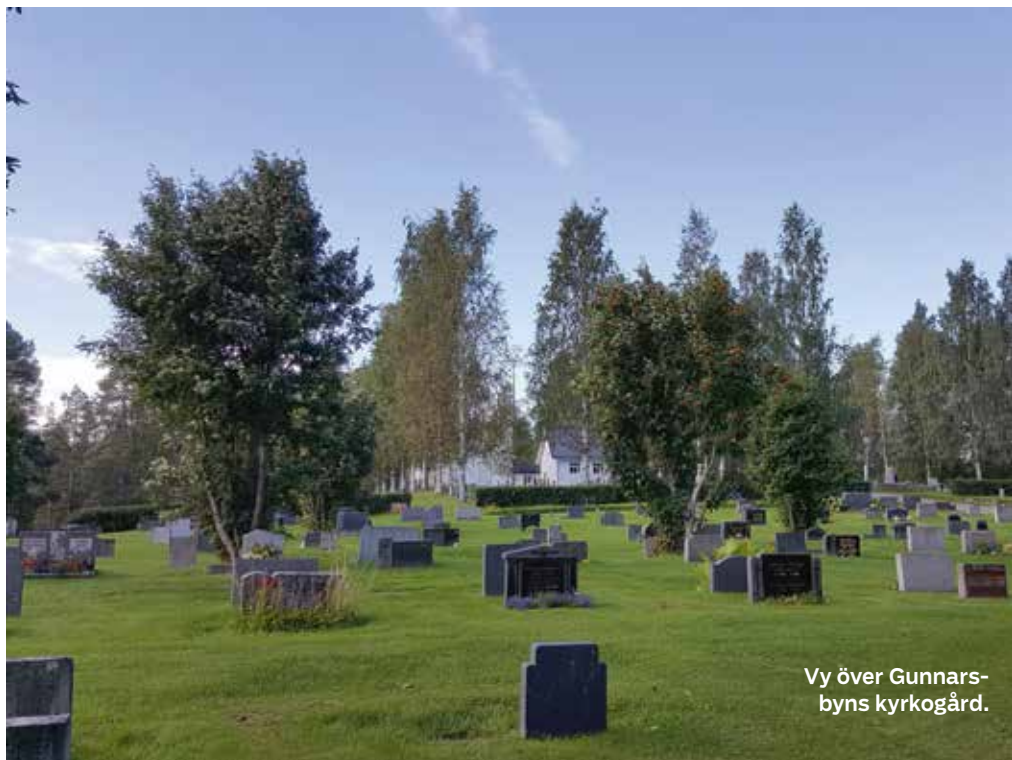
– Jag har vid något tillfälle valt att byta arbetsuppgift med en kollega vid barnbegravningar, berättar Andreas Nygren, som tyckte att det kändes för nära att både känna till familjen och själv ha barn i samma ålder.

UNDER BEGRAVNINGEN har kyrkogårdspersonalen ansvar för allt det praktiska som ska fungera runt jordfästningen, det ska finnas jord, bärare ska instrueras och ibland tas om hand om de inte orkar, musik och kyrkklockor ska slås av och på.

– Saker som går fel på ett bröllop kan man skratta åt som ett kul minne. På en begravning är det mycket känsligare om något händer, säger Ingvar Öberg.

PERSONALEN BERÄTTAR om allt från musik som hakar upp sig i cd-spelaren, lås som fryser i begravningsbilen och problem med rätt gravrättsinnehavare, till sällskap som har svimmat en efter en, vägrat släppa kistan, börjat bråka eller till och med fallit ner i graven. Det är oundvikligt att det händer saker som ingen kan råda över. En del av arbetet för kyrkans personal är att lösa det så smidigt och odramatiskt som möjligt.

TEXT: ANNA BERGSTRÖM
NORDSKRIBENTEN@GMAIL.COM

Vy över Gunnarsbyns kyrkogård.

FOTO: CAMILLA ARVIDSSON

I denna ljuva sommartid

NÄR SVENSKA kyrkan i Bodens alla barn- och ungdomsgrupper avslutats på vårterminen så känns det som att verksamheten intar stand by-läge och går ner i varv. Så kan det i alla fall verka om man ser det utifrån, men verkligheten är den att i juni växlar vi upp med såväl konfirmandläger som Sommarkyrka.

I juni och augusti åker två olika grupper på konfirmandläger. De dagarna blir för många en upplevelse av något stort och betydelsefullt. Att få tillbringa en del av sommarlovet med andra ungdomar som bär på samma tankar, drömmar och orosmoln som en själv gör att det händer något med en. Att få leka, skratta, sjunga, gråta och prata om livets viktiga frågor tillsammans ger lägret ytterligare en dimension. Att dessutom få göra det i nya vänners sällskap och med Guds närvaro påtaglig hela tiden gör att många lämnar sin konfirmandtid med en känsla av att vara burna och älskade för sin egen skull. Det är det

vi önskar våra konfirmander, att de får en god eftersmak av sin konfirmation och att de vill vara med och sprida den goda känslan vidare till andra.

De unga ledarna som finns med på konfirmandläggen är väldigt viktiga. Konfirmandledarna finns med på konfirmandernas livsresa, de har en stor förståelse för och insikt i den resan eftersom de nyss har gjort den själva. De är bryggan mellan konfirmanderna och kyrkan och de är i hög grad Guds redskap.

UNGDOMARNA SOM arbetar i Sommarkyrkan är lika viktiga. De möter människor på olika sätt under tre sommarveckor, och de är Svenska kyrkan i Bodens ansikte utåt. Sommarkyrkan har andakter på äldrebonden, finns med på gudstjänster i flera av våra kyrkor, ordnar ungdomskvällar och håller i aktiviteter för barn. För några av Sommar-

kyrkans ungdomar är detta deras första sommarjobb medan andra har varit med tidigare. Det gemensamma är att alla kan vittna om att Sommarkyrkan är mer än ett jobb, det ger en god känsla av att det vi gör betyder något och gör skillnad för de människor vi möter.

SOMMAREN ÄR en tid som förknippas med växande. Naturen växer av solens värme. Jordgubbar och hallon blir härligt solmogna och goda, blommornas vackra färger får ängar och trädgårdar att se ut som tavlor och gräset blir varmt och mjukt att gå på med bara fötter.

Sommaren i Svenska kyrkan i Boden är också en tid för växande - det kan vi tydligt se bland våra konfirmander och i Sommarkyrkan där det spirar och groor med hjälp av värmen från Gud.

TEXT: ANNA KARLSSON, 0921-775 31
ANNA.KARLSSON@SVENSKAKYRKAN.SE